

Kalanti-Kylähiisi 1968-69.

P.-L. Lehtosalo-Hilander

Kertomus kaivauksesta, jonka Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander suoritti kesinä 1968-69 Kalannin Kylähiidessä Uudenkaupungin-Euran tien levennyksen alle jäävällä alueella. Kaivaus käsitti Huurteen inventointikertomuksen muinaisjäännökset 44, 45, 51, osan n:osta 47 ja palasen jo aikaisemmin osittain kaivetusta rauniosta 46 (Leppäaho-Huurre 1955-56) sekä vasta kaivauksen aikana löydetyn raunion 45 A. -

Kertomukseen liittyy 38 karttaa, 12 valokuvakarttaa (filminumerot 36403-36413), 131 valokuvaa (filmien n:ot 36220-36392) sekä diapositiivit 405-480. Kaivauksessa saadut löydökset on luetteloitu KM:n esihistoriallisen osaston n:oilla 17795:1-924.

Keväällä 1968 sain Muinaistieteelliseltä toimikunnalta tehtäväkseni suorittaa kaivauksen Kalannin Kylähiiden kalmistossa, alueella, joka Uudenkaupungin-Euran tien levennyksen johdosta joutuisi vaaraan. TVL oli myöntänyt varat tarkoitukseen. Kaivauksen kuluessa kävi ilmi, että muinaisjäännöksiä oli tällä alueella odotettua runsaammin, ja sentähden työtä jouduttiin jatkamaan vielä kesällä 1969. Kaikkiaan käytettiin kenttätöihin noin kaksi kuukautta kesällä 1968 ja noin kuusi viikkoa kesällä 1969. Kaivetun alueen kokonaispinta-ala oli n. 800 m², mutta koekuoppien ja -ojien avulla tarkastus ulotettiin huomattavasti laajemmalle alueelle. Yksinomaan muinaisjäännöksen 47 alueen laajuuden määrittämiseksi tehtiin kesällä 1968 18 koekuoppaa.

Kylähiiden muinaisjäännökset sijaitsivat n. 4 km:n päässä Kalannin kirkolta kummallakin puolella Uudenkaupungin-Euran nykyistä maantietä. Tietä rakennettaessa v. 1954 havaittiin raunio 46, jonka kohdalla Leppäaho ja Huurre tuolloin suorittivat kaivauksia. Suurin osa rauniosta jää tien pohjois- ja luoteispuolelle, vain muinaisjäännökset 44 ja 52 olivat tiestä kaakkoon ja etelään. Ehjä raunio 52 kyettiin tien ojaprofiilin muutoksella säilyttämään, kun sen sijaan jo osittain tuhoutunut raunio 44 tutkimusten jälkeen hävitettiin. Samoin

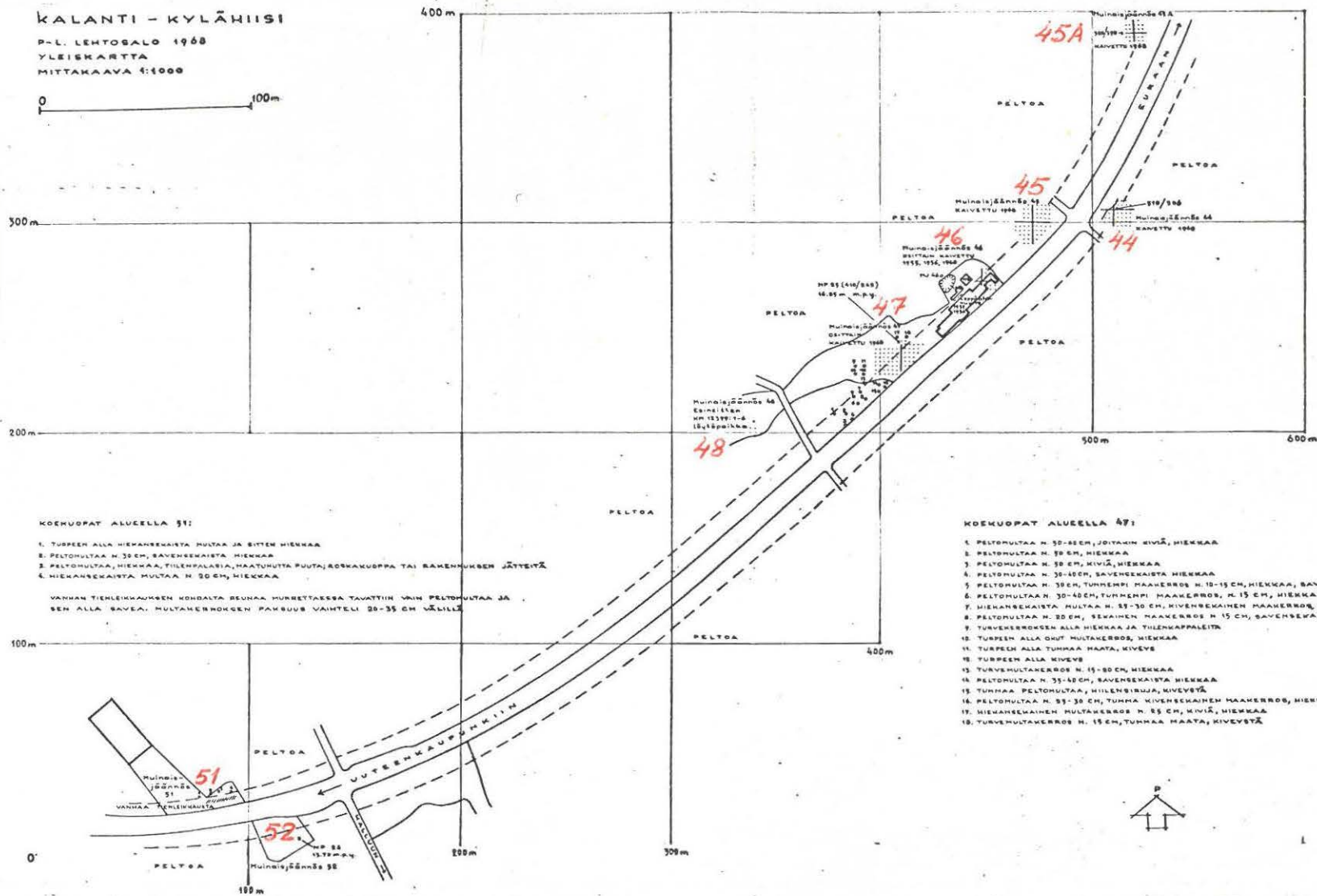
tehtiin raunioille 51, 45 ja 45A tien luoteispuolella, mutta suuresta rauniosta 46 on luoteisin osa vielä jäljellä. Siinä on huomattava pieni kivilatomus 46a lounaassa, ja huomattavan paksu kiiveys ja kulttuurikerros on myös säilyneen alueen koillispäässä. Muinaisjäännös 47 osoittautui arveltua paljon laajemmaksi eikä sitäkään tutkittu kokonaan. Viimeksi mainittu sekä muinaisjäännös 51 tutkittiin pääasiassa kesällä 1969, muut kesällä 1968.

Koko tutkittavalla alueella käytettiin yhtenäistä koordinaattisysteemiä, jonka lähtöpiste sijaitsi 128 m länteen MP 24:stä linjalta, joka kulkee 8 m tämän pisteen eteläpuolella. MP 24:llä on siten koordinaatit 128/008 ja MP 25:llä 410/242 (ks. yleiskartta, karttal. 1. Pohjana käytetyn tiekartan epätäsmällisyydestä ilmansuunnan suhteen johtuu, että kartta ei täsmää täysin todellisuuden kanssa. Muinaisjäännösten ja tien keskinäisistä suhteista se antaa kuitenkin oikean kuvan). Koko alue kuului myös yhtenäiseen vaakitusjärjestelmään, jonka kiintopisteenä käytettiin MP 25. Koska tämän pisteen korkeus meren pinnasta, 16,85 m, tunnetaan, on mahdollista laskea jokaisen kaivauksessa vaakitun pisteen vastaava arvo. Vaakituskonetta jouduttiin useaan otteeseen siirtämään, jolloin koneen lukemakorkeus merkittiin piirrettiin karttoihin. Alkuperäinen kiintopisteen punnitusluku oli 0.50. Kun kartoissa on merkintä:mittauskorkeus -300, se merkitsee, että vaakituskoneen tähtäin on ollut 3 m tätä alkuperäistä korkeutta alempana, ja jos halutaan saada jonkin tällaisessa kartassa olevan pisteen korkeus merenpinnasta, on vaakituslukuun lisättävä 2,5 m ($3.00 - 0.50 = 2.50$) ja näin saatu luku vähennettävä 16.85:stä. Jos taas mittauskorkeus on +200, täytyy määrätyn pisteen vaakitusluvusta vähentää 2,5 m ($2.00 + 0.50 = 2.50$), jolloin saatu luku on edelleen vähennettävä 16.85:stä korkeuden merenpinnasta saamiseksi. Jos ensimmäisen vähennyslaskun tuloksena saadaan negatiivinen luku, lisätään sen vastaluku 16.85:een.

Kumpareiden tutkiminen suoritettiin tasokaivauksena, mutta profiilit piirrettiin kaivauksen kestäessä vaakituskonetta käyttäen. Tasokartat tehtiin ylhäältä käsin valokuvaamalla, vain suurimmat kivet piirrettiin karttoihin ja vaakittiin.

KALANTI - KYLÄHIISI

P.-L. LEHTOSALO 1968
YLEISKARTTA
MITTAKAAVA 1:1000

KOEKUOPAT ALUEELLA 51:

1. TURPEEN ALLA HIEHANSIKAISTA MULTAA JA SITTEEN HIEKKAA
2. PELTOMULTAA N. 30 CM, SAVENSIKAISTA HIEKKAA
3. PELTOMULTAA, HIEKKAA, TUENKAPPALEITA, MAATONURTTA PUUTA, ROSKAKUOPPA TAI BAKENKUKSEN JÄTEITÄ
4. HIEHANSIKAISTA MULTAA N. 20 CM, HIEKKAA

VANHAAN TIEHEIKKAMUKSEN KOHDALTA SEUNAA HURKETTAESSA TAVATTIIN VAIN PELTOMULTAA JA SEN ALLA SAVEA. MULTAKERROKSEN PÄMSUUS VAIHTELI 20-35 CM VÄLILLÄ

KOEKUOPAT ALUEELLA 47:

1. PELTOMULTAA N. 20-25 CM, JOYTTÄÄN KIVIA, HIEKKAA
2. PELTOMULTAA N. 20 CM, HIEKKAA
3. PELTOMULTAA N. 20 CM, KIVIA, HIEKKAA
4. PELTOMULTAA N. 30-40 CM, SAVENSIKAISTA HIEKKAA
5. PELTOMULTAA N. 30 CM, TUHKEMPI MAAKERROS N. 10-15 CM, HIEKKAA, SAVIKUONAA
6. PELTOMULTAA N. 30-40 CM, TUHKEMPI MAAKERROS, N. 15 CM, HIEKKAA
7. HIEHANSIKAISTA MULTAA N. 20-30 CM, KIVENSIKAISEN MAAKERROS, HIEKKAA
8. PELTOMULTAA N. 20 CM, SEKAISEN MAAKERROS N. 15 CM, SAVENSIKAISTA HIEKKAA
9. TURVEKERROKSEN ALLA HIEKKAA JA TUENKAPPALEITA
10. TURPEEN ALLA OUVUT MULTAKERROS, HIEKKAA
11. TURPEEN ALLA TUHKEA MAATA, KIVEVE
12. TURPEEN ALLA KIVEVE
13. TURVEMULTAKERROS N. 15-20 CM, HIEKKAA
14. PELTOMULTAA N. 30-40 CM, SAVENSIKAISTA HIEKKAA
15. TUHKEA PELTOMULTAA, HILSENSIRUJA, KIVEVETÄ
16. PELTOMULTAA N. 20-30 CM, TUHKEA KIVENSIKAISEN MAAKERROS, HIEKKAA
17. HIEHANSIKAISEN MULTAKERROS N. 25 CM, KIVIA, HIEKKAA
18. TURVEMULTAKERROS N. 15 CM, TUHKEA MAATA, KIVEVETÄ

Muinaisjäännös 44

Karttaliitteet 2-7, valokuvakartat 1-4 (filmit 36403-36405)

Valokuvat 3-20 (filmit 36229-36251)

Diapositiivit 413-425

Löydökset 17795:1-89

Muinaisjäännös 44:ksi oli nimitetty pieni kumpare aivan maantien varressa, sen kaakkoipuolella, Huurteen inventointikertomuksen mukaan n. 220 m kaakkoon Palpan talosta. Maantienojaa tehtäessä oli tämän kumpareen luoteisosaa leikattu ja leikkauksen kohdalla näkyi jonkin verran tummaa maata. Kumpareen itäsivulla oli suuri maakivi, ja varsinkin sen ympärille oli koottu kiviä pellosta, ks. valokuvat 4-8. Nämä poistettiin ennen varsinaista kaivausta.

Kumpareen korkein kohta oli ison maakiven huippu, joka sijaitsi n. 14,40 m merenpinnan yläpuolella. Tämä kivi oli kumpareen itäreunassa, ja sen juuresta sekä kumpareen kaakkois- ja eteläreunasta lähtien maa nousi kohti luodetta, jossa aivan leikkauksen reunassa oli varsinaisen kumpareen korkein kohta (14.00 mpy). Ennen kaivausta näytti siltä kuin kumpareen tärkein osa olisi juuri tässä korkeimmassa paikassa, mutta kaivaus osoitti toista. Aluetta jouduttiin laajentamaan itää kohti, koska kulttuurikerros selvästi paksuni tähän suuntaan ja kiveys jatkui yhtenäisenä. Vasta n. 15-18 m:n päässä vanhasta tienreunasta päädyttiin kohtaan, missä kiveys näytti loppuvan. Näin tuli kaivettavaksi arvioissa laskettujen 36 m²:n sijasta yli 100 m² (ks. karttaliitteet 1 ja 2).

Muinaisjäännös oli nurmikon peitossa ja ruohoturpeen paksuus oli n. 5-15 cm. Sen alla maa oli kummun laella tummaksi värjäytynyttä hiekkää, kummun reunoilla taas pelloilta levinnyttä savimultaa. Suuren kiven länsipuolella, paikalla, jossa oli ollut pelloilta siirrettyjä kiviä ei ollut lainkaan turvetta, vaan musta hiilensekainen kulttuurimaa paljastui irtonaisten kivien alta. Ei ole mahdotonta, että tätä paikkaa on joskus kaiveltu.

Ensimmäinen kivikerros paljastui heti turpeen alta, ja siinä pisti silmään pienistä punaisista hiekkakivistä tehty kiveys, joka rajoittui pääasiassa ruudun 510/304 alueelle. Kivet olivat vain n. 5-10 cm

läpimitaltaan. Muuten oli kiveys luonteeltaan hajanaista, joskin alueen keskivaiheilla olevan pienistä kivistä kootun latomuksen lisäksi erottui kaareva rivi suuria kiviä ison kiven länsipuolella sekä jokseenkin tiheä kivilatomus, joka oli koottu pystyssä seisovan suurehkon kiven ympärille alueen kaakkoiskulmalla. Vaikutti jopa siltä kuin kumpareen itärinteessä olisi ollut kaksi erillistä latomusta, toinen ison kiven ympärillä, toinen pystyssä olevan kiven ympärillä. Melko suurimustan maan alue havaittiin lisäksi ison kiven länsipuolella, vert. karttaliite 3, valokuvakartta 1 sekä valokuvat 9 ja 10.

Kaivausta jatkettaessa kävi ilmi, että kumpareen korkeimmalla kohdalla kulttuurikerros oli jokseenkin ohut, vain 10-20 cm. Punaisia kiviä sisältävästä ruudusta löytyi saviastianpaloja, mutta ne olivat ruudun itälaidalla, tummassa maassa, joka liittyi isoa kiveä ympäröivään latomukseen. Kumpareen luoteisosasta saatiinkin hyvin vähän löydöksiä. Punainen kiveys oli vain parikerroksinen eikä siihen liittynyt mitään erikoista.

Kumpareen suurimman, miltei 2,5 m läpimitaltaan olevan kiven ympärille oli koottu latomus aivan pienistä kivistä, joiden välissä maa oli aivan mustaa. Kerroksen paksuus oli n. 30-35 cm. Tätä latomusta kiersi lännessä suurten, läpimitaltaan jopa yli 1 m olevien kivien muodostama kaari. Näin oli linjojen 512 ja 518 sekä 304 ja 308 väliin syntynyt miltei pyöreä rakennelma, joka muodostui isosta kivistä ja sitä kaarena kiertävästä latomuksesta, ks. valokuvakartta 2 ja valokuva 10. Tälle alueelle keskittyi kaikkein tummin maakerros, joka kuitenkin lännessä ulottui suurten kivien ulkopuolelle ja kielekkeinä etelään ja pohjoiseen ruutuihin 510-512/302 ja 510-512/308. Kiveyksen läpimitta oli 5-5,5 m, tumman maan alue oli lännestä itään 5,75 m pitkä, länsipään leveys oli n. 5,5 m (pohjoisessa tumma maa hävisi ojanleikkauksen tähden), itäpään vain n. 2,75 m rajoittuen ison kiven juurelle. Muinaisjännöksen merkittävimmät löydökset saatiin tältä alueelta: pieni riipushioin KM 17795:1 löytyi nokiläikästä erään reunakiven päältä ja valmunnupupäisen soljen tulen turmelema katkelma KM 17795:4 ison kiven juurelta n. 10-15 cm pohjatasoa ylempää. Latomuksen lounaiskulmalta

löytyi savihyrrän palasia (KM 17795:2) ja kivirivin ja suuren kiven väliltä latomuksen lounaisnurkalta saatiin talteen jonkin saviesineen tai astian kuonamaisiksi palaneita kappaleita (KM 17795:34), joista osa voitiin liimata yhteen. Eläinten hampaita löytyi sekä kiveyksen sisä- että ulkopuolelta (17795:38, 69 ja 70) ja saviastianpalojakin oli runsaasti (17795:30-34, 40, 62-66, 71,81). Yhdessä keramiikan kappaleessa oli nyörikoristelua (17795:30).

Toinen jo kaivauksen alussa huomiota herättänyt kivilatomus oli alueen kaakkoisosassa, missä 144 cm korkean, n. 120 cm leveän ja 75 cm paksun pystyyn nostetun kiven ympärille oli koottu pitkänomaiseksi rakennelmaksi isompia ja pienempiä kiviä. Tämän rakennelman pituus oli n. 5 m ja leveys n. 3 m. Muutamat kivistä näkyivät maan pinnalle, mm. pystyyn nostettu kivi sekä toinen suuri kivi siitä länteen.

Turpeen paksuus oli vajaa 10 cm ja kiviä peitti lisäksi n. 10 cm paksu peltomultakerros, joka paksuni itään, peltoon päin.

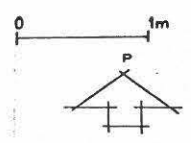
Tumman kulttuurimaan paksuus oli paikoin lähes 1 m ja siinä oli 3-6 kerrosta kiviä. Varsinkin ison kiven pohjoispuolella kiveys oli hyvin tiheä (ks. karttaliite 5, profiili 3). Päinvastoin kuin edellisestä latomuksesta ei tästä tavattu lainkaan hiiltä. Saviastianpaloja (KM 17795:43-45, 49, 72, 73, 76 ja 77) löydettiin varsinkin ison kiven ympäriltä, alimmat tulivat n. 10 cm pohjatasoa ylempää. Kasa eläimen hampaita oli latomuksen kaakkoisosassa (17795:75).

Huomattavasti näitä kahta latomusta alempana oli niitä yhdistävä kiveys ruuduissa 512-514/300-302. Siitä näkyy ensimmäisessä valokuvakartassa vain joitakin isojen kivien huippuja. Kiveyksen yläpinta oli jokseenkin tasainen ja se muodostui suurista, jopa 80 cm pitkistä kivistä, joiden välit oli täytetty pienillä kivillä. Rakennelma vaikutti lähinnä pyöreältä tai soikealta (ks. valokuvakartat 2 ja 3 sekä karttaliite 6). Latomuksesta löytyi erittäin paljon saviastianpaloja, varsinkin ruudun 512/302 alueelta (17795:21-26), ja osa niistä oli huomattavan suuriakin. Palasia oli monesta eri astiasta, mutta ainakin yksi niistä lienee pantu

kokonaisuena maahan. Noin 160 x 100 cm suuri tumman maan läikkä oli linjojen 514 ja 302 leikkauskohdassa. Pienempi läikkä, 75 x 50 cm, oli ruudun 512/302 länsiosassa. Suurin osa saviastianpaloista löytyi näistä läikistä kivien alta ja välistä, ja niissä oli myös jonkin verran hiiltä. Raaka maa tuli vastaan miltei heti kivikerroksen alta, joten kulttuurimaan paksuudeksi tuli tässä n. 30-40 cm. Saviastianpalojen lisäksi löydettiin tämän latomuksen vaiheilta rautakuonamöykky (17795:29) sekä palaneita savenkappaleita sekä savikuonaa. Suuressa tumman maan läikässä oli merkillisiä huokoisiksi palaneita saviesineen katkelmia (17795:41,56). Luulöydöt rajoittuivat pariin sirpaleeseen maatunutta luuta (17795:59), josta osa vielä hajosi käsiin, sekä pieneen palaneeseen luusiruun (17795:60). Tämän ja latomus 2:n rajoilta löytyi pari pyöreätä kiveä (17795:47,61),

Alue ruuduissa 514-516/302 vaikutti alussa miltei kivettömältä eikä siihen toisessakaan kerroksessa ilmestynyt kuin hieman toistakymmentä kiveä ruutujen rajalle. Maa oli alussa miltei savea, mutta joidenkin saviastianpalojen löytyminen näytti tekevän kaivauksen jatkamisen aiheelliseksi. Noin 10-20 cm paksun savimultakerroksen alta tulivatkin näkyviin e.m. kivet ja pian muuttui maanlaatu hienoksi hiekaksi. Linjojen 516 ja 304 leikkauskohdassa oli suuri n. 1 m läpimitaltaan oleva kivi, jonka itä- ja eteläpuolella oli edellämainittu kivilatomus, maa tästä itään oli kivetöntä. Kuten valokuvakartta 2:stakin näkyy, oli kiveyksen alueella tumma läikkä, ja n. 50-60 cm:n syvyydessä alkuperäisestä maanpinnasta saatiin näkyviin ruumishaudan rajat. Hauta oli miltei pohjois-eteläsuunnassa kallistuen hieman luode-kaakkoon. Sen pituus oli alussa n. 190 cm, leveys n. 85-90 cm. Hautakuoppa pieneni pohjaan ollen siellä n. 165 x 70 cm laaja. Haudan syvyys alkuperäisestä maanpinnasta oli eteläpäässä n. 105 cm, pohjoispäässä n. 100 cm. Pohjassa näkyneen tumman alueen muodosta päätellen haudassa on ollut arkku, kooltaan 165 x 60 cm, jossa on ollut viistotut päät, ks. karttaliite 7. Aivan pohjatasosta löytyi yksi palanut luunsiru ja n. 20 cm sitä ylemmää saatiin pari hiilinäytettä (17795:88,89). Jonkin verran ylempää löytyi rautaesineen katkelma (17795:85), joka saattaa olla peräisin tulusraudasta. Maatunutta luuta ei tavattu, mut-

KALANTI - KYLÄHIISI
P.-L. LEHTOSALO V. 1968
RAUNIO 44
PUNNITUS- JA LÖYTÖKARTTA
MITTAKAAVA 4:25
KIINTOPISTE MP 25 PL. 0.50
(MITTAUSKORKEUS - 300)

PROFILI 2.

PROFILI 4.

PROFILI 1.

PROFILI 3.

ta hienossa hiekkamaassa kuten täällä eivät luut yleensä ole säilyneet.

Mainita ehkä kannattaa vielä, että muinaisjäännös 44:n alueelta löydettiin melkoinen määrä kvartsinpaloja (17795:84), joiden joukossa on sekä lohkottuja että pyöristyviä kappaleita.

-

Edellä olevasta lienee selvinnyt, että muinaisjäännös 44 ei ollut mikään röykkiöhauta. Se vaikutti lähinnä osalta suurempaa kalmistoa, jossa erilliset kivilatomukset ovat olleet vallitsevia. Nämä ovat saattaneet kätkeä ruumis-, mutta myös polttohautoja sekä olla luonteeltaan mahdollisesti muutakin kuin hautamuistomerkkejä. Klupumäen ja kumpare 44:n välillä ei ole kuin viitisenkymmentä metriä, joten ei ole mahdotonta, että ne alkuaan ovat olleet samaa kalmistoa, jota mahdollisesti jatkaa vielä kumpare 45 tien toisella puolella, Rakenteet siellä eivät näet luonteeltaan poikkea siitä, mitä muinaisjäännös 44:n kohdalla havaittiin.

Muinaisjäännös 45 A

- Karttaliitteet 17-20, valokuvakartat 1-2 (filmit 36408,36409)
- Valokuvat 21-35 (filmit 36252-36265)
- Diapositiivit 426-430
- Löydökset 17795:90-143

Muinaisjäännös 45 A oli tien luoteispuolella, edellisestä muinaisjäännöksestä n. 80 m pohjoiseen. Se oli aivan pellolta kerättyjen kivien peitossa ja sentähden varmaan jäänyt inventoinnin yhteydessä huomaamatta. Se oli rakennettu kahden suuren maakiven rajoittamalle alueelle, ja ennen kaivausta nämä olivat lähes ainoat kivet, jotka varsinaisesta hautaröykkiöstä olivat näkyvissä. Kaikki muu oli pienten peltokivien peitossa, ja näitä oli paikoin jopa puoli metriä paksuna kerrroksena. Eniten niitä oli suuremman maakiven länsipuolella, missä hautaröykkiön kiveys oli notkolle painunut. Ensimmäiset kaksi koekuoppaa, jotka röykkiöön tehtiin, eivät antaneet tuloksia, mutta kolmannesta löytyi vihdoon saviastianpala. Kun irtonaiset

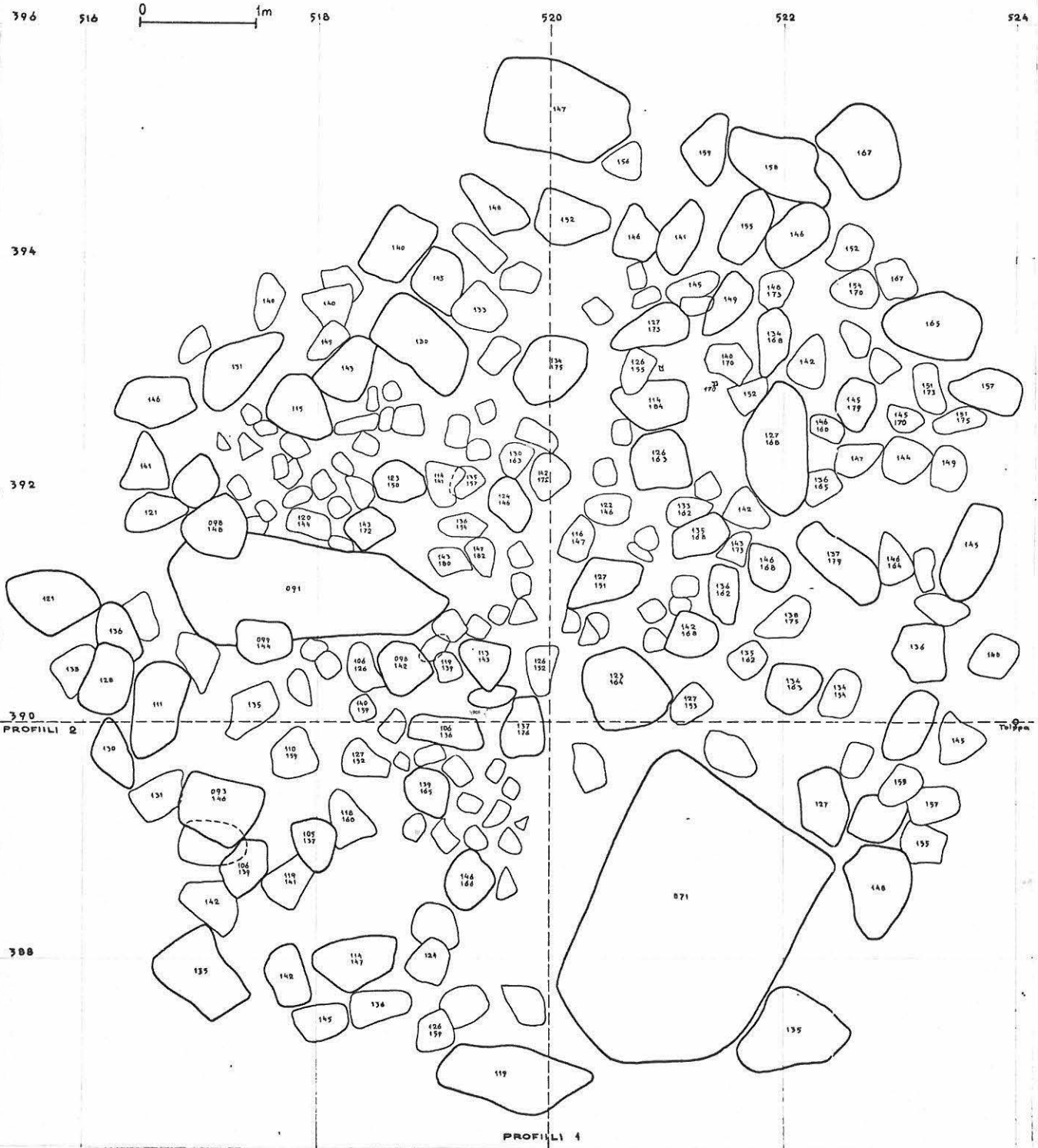
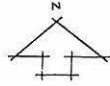
peltokivet oli heitetty pois, osoittautui alla oleva muinaisjään-
nös erittäin kauniiksi miltei pyöreäksi, n. 9 x 8 m laajaksi röyk-
kiöksi, jonka päällystässä oli paikoin lappeellaan olevia kiviä
yläpinnaltaan tasaisena pakkauksena (vert. esim. profiilin 2 itä-
pää). Röykkiön reunoja näytti kiertävän suurista, n. 35-100, jopa
125 cm suurimmalta läpimitaltaan olevista kivistä tehty reunus,
kun sensijaan keskustassa näytti olevan vain hieman toistakymmen-
tä tätä kokoa olevaa kiveä ja pakkaus muodostui pääasiassa pie-
nistä, 10-20 cm läpimitaltaan olevista mukuroista. Kivet olivat
pääasiassa harmaita luonnonkiviä. Pellosta kerätyistä kivistä ne
erottuivat osaksi sentähden, että ne olivat suurempia, osaksi
ne muodostivat kiinteämpää, järjestetyltä vaikuttavaa latomusta.
Alempana oli kiveys myös maansekainen, mutta ei ylimmissä kerrok-
sissa, ks. profiilikartat, karttaliite 20. Kiviä oli 2-7 kerrosta,
joiden yhteinen paksuus oli n. 50-80 cm; jossain harvassa kohdassa
oli vain pari kiveä päällekkäin ja kiveyksen paksuus vain noin
25 cm. Kiveys ulottui ainoastaan paikoin röykkiön pohjaan asti,
keskustassa oli kivien loputtua vielä n. 5-10 cm nokista maata,
röykkiön eteläosassa, isomman maakiven länsipuolella jopa 45 cm.

Isompi maakivistä muodosti röykkiön kaakkoiskulman. Se oli n.
265 x 175 cm suuri ja kohosi n. 160 cm röykkiön pohjaa ylemmäksi.
Sen korkein kohta, joka oli n. 13,65 m merenpinnan yläpuolella,
oli myös röykkiön korkein kohta. Toinen maakivi sijaitsi röykkiön
länsiosassa, poikittain sen keskikohdalla, kiven itäpään osoittaes-
sa miltei röykkiön keskipistettä. Sen koko oli 240 x 110 cm ja sen
huippu ulottui n. 95 cm röykkiön pohjaa ylemmäksi. Ei ole aivan
mahdotonta, että tämä kivi olisi paikalle tuotu tai että sitä ai-
nakin olisi siinä siirrelty, sillä musta maa ulottui sangen pit-
källe kiven alle ja kun selopulta oli kaikki poistettu, kivi sei-
soi vain kulmallaan ra'assa maassa.

Kun keskustan pienet kivet oli poistettu, ja sen isot kivet vaakit-
semisen jälkeen myös siirretty syrjään, alkoi reunan kiveys tulla
selvemmin näkyviin. Kävi ilmi, että se muodosti n. 140-170 cm
leveän kehän, joka kiersi röykkiön keskustaa, ks. karttaliite 19
ja valokuvakartta 2. Tässä kehässä oli paikoin kaksi, paikoin kol-
me kiveä rinnakkain. Tämän kehän ulkoreuna rajoittuipeltomultaan,

KALANTI-KYLÄHIISI

P-L. LEHTOGALO 1968
RAUNIO 45 A
KIVEYS, ENS. KERROS
MITTAKAAVA 1:25
KIINTOPISTE MP 25 PL. 050
(MITTAUSKORKEUS-300)

KALANTI - KYLÄHIISI

P-L. LEHTOSALO 1968
RAUNIO 45 A
KIVEYS 2 JA LÖYDÖKSET
MITTAKAAVA 1:25
KIINTOPISTE MP 25 PL-050
(MITTAUSKORKEUS-300)

520

522

524

516

518

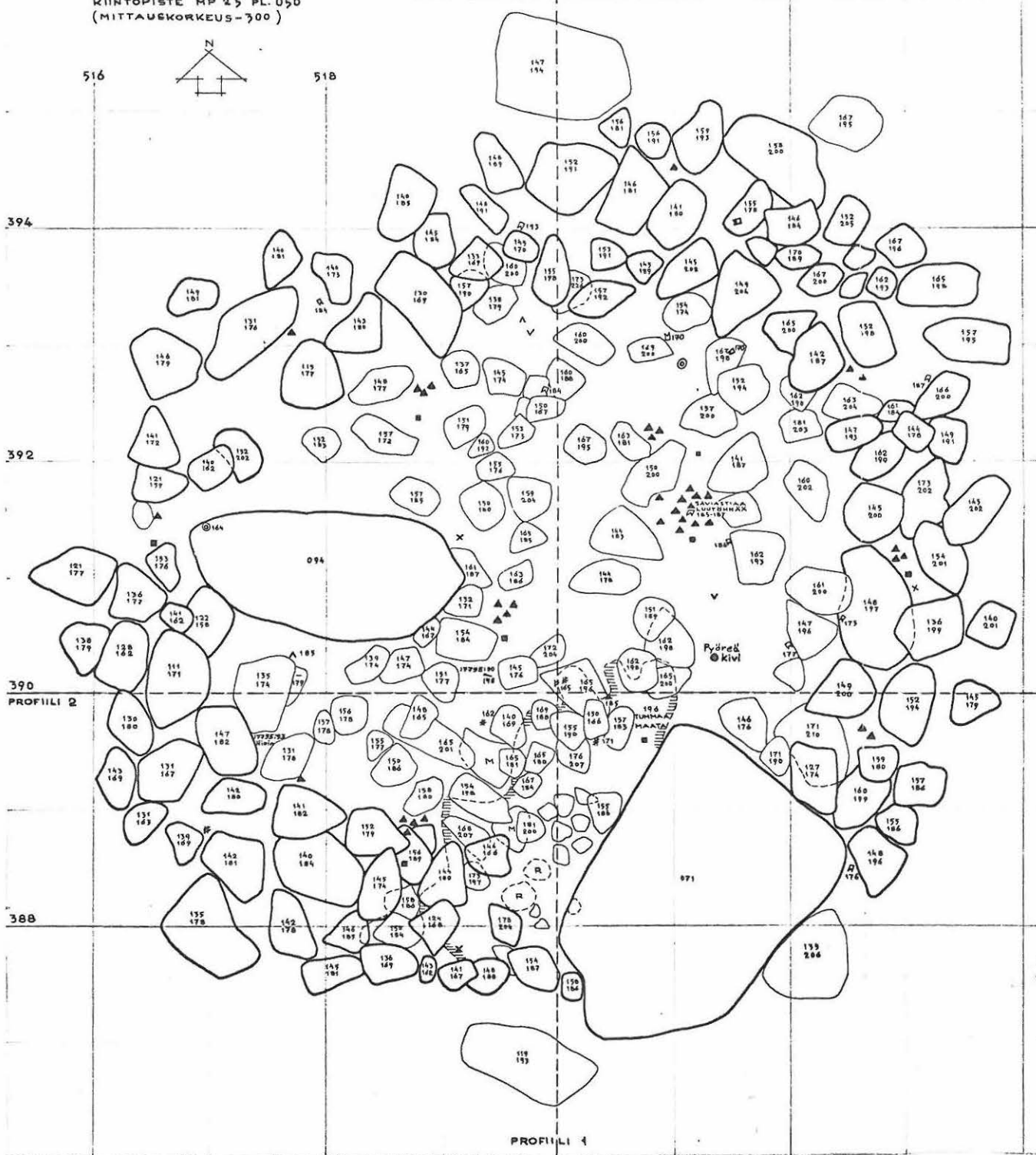
394

392

390

PROFIILI 2

388

PROFIILI 1

sen ulommaiset kivet muodostivat siis rajan, johon asti röykkiön sisustan musta maa ulottui. Tämä reunakiveys oli yksikerroksinen, vain sen sisimpiä kiviä peitti alkuaan kerros pieniä kiviä. Sen kivet, varsinkin ulomainen rivi, seisoivat puhtaalla hiekalla, kun sensijaan keskustan kivien alla oli mustaa maata, kuten on kerrottu. Tummaa maata oli paikoin jonkin verran reunan ulkopuolellakin, mutta silloinkaan se ei jatkunut kiven alitse.

Tumma maa ulottui syvemmälle keskustassa kuin reunoilla, mutta syvyysero ei ollut kovin suuri, n. 10-20 cm. Sensijaan isoimman kiven länsipuolella n. 300 x 100 cm suurella lounais-koillissuuntaisella alueella musta maa ulottui n. 30-45 cm ympäröivää pohjatasoa alemmaksi. Tässä oli röykkiökiveys notkolle painunut, kivet ulottuivat vain kuopan pohjoisosassa lähelle pohjatasoa, kun sensijaan eteläpää oli alaosastaan kivetön. Maa oli aivan nokista ja siinä esiintyi pieniä kiviliuskoja ja rikkipalaneita kiviä. Tuntui luonnolliselta, että hautaus olisi tässä, mutta esineitä ei tavattu ja palanutta luuta oli vain yksi pieni siru kuopan eteläpäässä, sekin aivan lähällä. Sensijaan kuopan pohjoisreunassa oli suurehkoja saviastianpaloja (17795:118), mutta ne eivät poikenneet muualta röykkiön alueelta löydetyistä. Samalla alueella oli myös hiukan maatonutta luuta, joka löydettiin melko suuren kiven vinolta yläsivulta sekä n. 60 cm:n päässä siitä muutamien kivien välistä, ks. 17795:109. Ilmeisesti kyseessä olivat uhrieläinten jätteet. Alueen luoteissivulla, sen ulkopuolella, oli myös jonkin verran maatonutta luuta (17795:105). Mahdollisuuksien rajoissa on, että tässä olisi ollut ruumishauta - syvennys oli kyllin suuri siihen - mutta varmuudella tätä ei kyetty toteamaan, koska hampaansiruakaan ei löytynyt kuopan pohjalta. Toisaalta nekin maatonut luunpalaset ja eläinten hampaan katkelmat, joita röykkiöstä tavattiin, olivat suurimmaksi osaksi erittäin maatonuneita, niin että kaikkia ei edes saatu talteen, joten on mahdollista, että vainajasta ei olisi jäänyt mitään jälkeä.

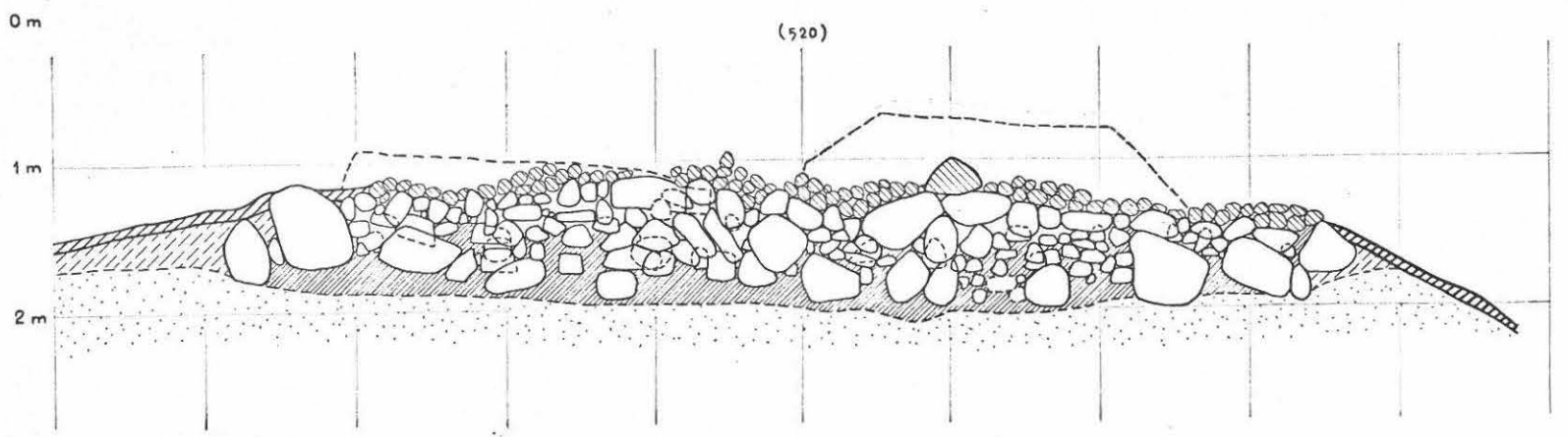
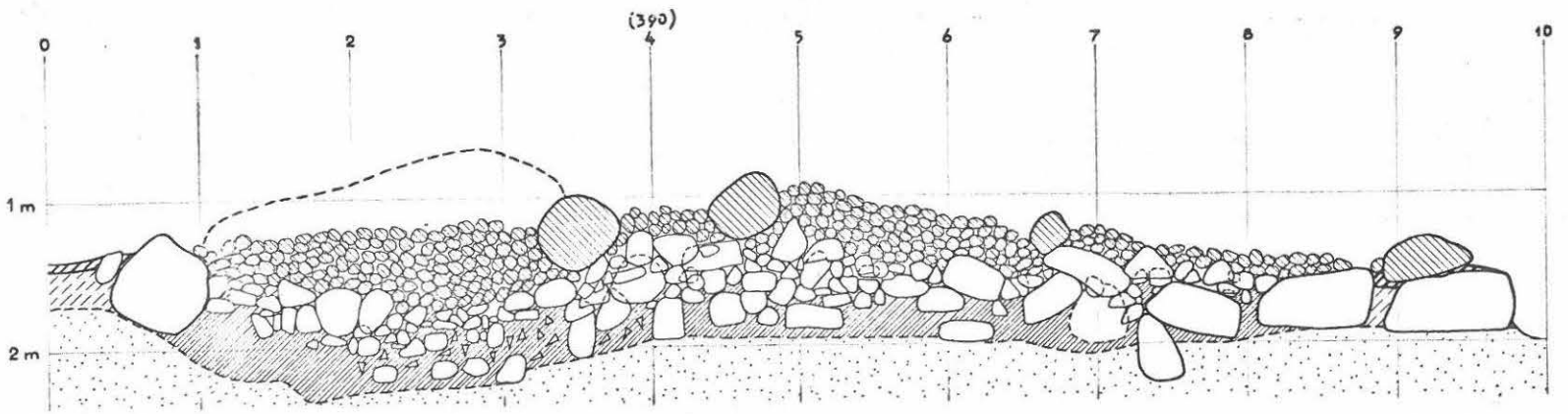
Eläinten hampaan katkelmat löytyivät suurimmaksi osaksi reunakiveyksestä röykkiön pohjois- ja itäsivulta. Ne olivat melko säännöllisten välimatkojen päässä toisistaan - välit olivat 180, 185, 200, 210 ja 210 cm - joten tuntuu siltä kuin tämä ei olisi aivan satunnaista. Muutamia hampaita löytyi myös reunakiveyksen sisäpuolelta, kaikki röykkiön koillisosasta, ks. karttaliite 19. Ruudusta 521/391, osit-

tain 520/391, löytyi yhdestä kasasta runsaasti saviastianpaloja (17795:123,124) ja samassa oli luutöhnää ja eläimenhampaita, mutta nämä olivat niin lahonneita, että ne hajosivat käsiin. Samoin kävi ruudusta 519/322 löydetyn hampaan, kun sensijaan hampaat ruuduissa 520/393 ja 521/392 olivat melko kovia, ks. 17795:130.

Saviastianpaloja oli edellä mainittuja keskittyviä lukuunottamatta vähän joka puolella röykkiötä, yleensä vähemmän kuin kymmenen palaa neliometriä kohti. Palaneita savenkappaleita oli joi-takin, samoin palanutta luuta muutama siru. Rautakuonaa löytyi kaksi möykkyä (17795:99,131), toinen läntisen suuren kiven länsi-pään alta, toinen röykkiön koillisosasta. Suuri kvartsimöykky (17795:98) oli ruudussa 517/390. Ainoa kaivauksessa löytynyt metalliesineen katkelma (17795:90), mahdollisesti veitsen ruoto, löytyi isojen kivien väliseltä alueelta melko pinnasta. Kaksi muuta rautaesineen katkelmaa, jotka on lueteltu tämän muinaisjään-nöksen löytöjen yhteydessä, rautarengas (17795:92) ja nuppipäinen rautavarras (17795:91), löysi herra Antti Lonki multakasoista käydessään paikalla lauantaina 31.08.1968, jolloin paikalla ei työskennelty. Esineet toimitettiin minulle Turun Vare-yhdistyksen kautta kolmisen viikkoa myöhemmin, jolloin olin ehtinyt juuri siirtyä Piikkiöön. Käydessäni uudelleen Kalannissa lauantaina 21.09., selvisi, että esineen katkelmat olivat peräisin aivan viimeksi tehdyistä multakasoista, niin että niiden paikat röykkiössä voi vielä määrätä. Kuitenkin oli renkaaseen ollut löydettäessä takertunut peltomultaa eikä hiekkaa, jollaista oli röykkiön pohjalla, niin että se saattaa olla peräisin röykkiön reuna-alueelta, jota tutkittiin viimeksi. Rautavarras sensijaan saattaa olla röykkiön pohjalta, sen koilliskulmalta, mutta esi-neiden esihistoriallisuus jää pakostakin epävarmaksi, koska niiden asemasta muinaisjäännöksessä ei ole päästy tekemään ha-havaintoja, eivätkä ne ole mitään tunnettua tyyppiä. Mikäli esineet olisi heti löytämisen jälkeen toimitettu kaivauspaikal-le, olisi niiden löytöasemasta multakasoissa kenties voitu jo-tain päätellä, mutta viikkoja myöhemmin oli asioita vaikea tarkistaa. Ojanteko oli edistynyt röykkiölle asti ja äärimmäiset multakasat oli jo konevoimin sekoitettu.

KALANTI-KYLÄHIISI

P-L. LEHTOSALO 1968
RAUNIO 45 A
PROFIILIKARTAT 1 JA 2
MITTAKAAVA 1:25
KIINTOPISTE MP 25 PL. 050
(MITTAUSKORKEUS - 300)

Maa röykkiön alla oli hienoa vaaleata hiekkaa, luultavasti entistä merenpohjaa, ja siinä oli hyvin vähän kiviä.

Muinaisjäännös 45

Karttaliitteet 8-16, valokuvakartat 1-2 (filmit 36406, 36407)

Valokuvat 36-56 (filmit 36266-36291)

Diapositiivit 431-441

Löydökset 17795 :144-205

Muinaisjäännös 45 vaikutti suurelta maansekaiselta röykkiöltä ja se sijaitsi tien luoteispuolella vastapäätä muinaisjäännöstä 44, ks. karttaliite 1. Sen koko oli n. 19 x 11 m suunnassa lounais-koillinen, ja tien oja oli vienyt sen kaakkoissivun. Kumpareen päällystää peitti ruohoturve, josta pisti esiin useita suuria kiviä. Suurimmat näistä olivat maaperäisiä. Suurin kivistä oli kumpareen lounaispäässä, se oli muodoltaan lähinnä viisikulmainen ja kooltaan n. 2,5 x 2,5 m. Kiven korkein kohta oli myös kumpareen korkein kohta, se oli n. 15,70 mpy ja noin 60-65 cm kumpareen pintaa ylempänä. Siitä n. 5 m pohjoiskoilliseen oli toinen huomattavan korkea kivi - kaivauksessa kävi ilmi, että se seisoi pystyssä - joka kohosi n. 70 cm kumpareen pintaa ylemmäksi. Suurimmasta kivistä itään n. 2 m. oli kolmas suuri kivi, joka näkyi turpeen yläpuolelle. Se oli laakea, n. 2 x 1 m suuri, ja se kohosi vain n. 30cm kumpareen pintaa ylemmäksi. Neljäs suuri kivi pystyssä olevan kiven itäpuolella ei näkynyt turpeen pintaan. Kumpareen keskivaiheilla oli lisäksi muutamia isohkoja kiviä, jotka olivat siinä määrin irtonaisia, että ne olivat selvästi kumpareen päälle nostettuja. Nämä poistettiin ennen varsinaista kaivausta, mutta ne on piirretty karttaan ruutujen 474/298 ja 474/300 rajalle ja ne näkyvät valokuviissa 36-42.

Turpeen paksuus oli 5-15 cm ja paikoin sitä ei ollut juuri lainkaan, kumpareen pinta vaikutti siis rikotulta. Tähän viittasi myös multa ja miltei savi, jota tavattiin kiveyksen päältä. Kumpareen itäkulmalla, jota rajoitti maantien oja sekä Palpan taloon vievän tien oja, oli ilmeisesti ojanteon yhteydessä syntyneen savensekaisen hiekkakerroksen paksuus paikoin yli puolikin metriä. N. 20 cm paksu kerros samanlaista sekaista maata tavattiin myös kumpareen suurimman kiven eteläpuolelta. Nämä ylimääräiset maakerrokset haittasivat

luonnollisesti kaivausta suuresti, sillä niiden tähden oli muinaisjäännöksen alkuperäisistä rajoista vaikea saada alussa selvää, eikä niitä myöskään uskallettu poistaa ilman tarkastusta, koska esim. kumpareen koillispäästä, selvästi myllerretystä irtonaisten kivien kasasta löydettiin melkoisesti saviastianpaloja. Sentähden tämä kivikasa (kuva 47), joka missään nimessä ei ollut alkuperäisessä järjestyksessä ja ehkä ei edes alkuperäisellä paikallakaan, kummittelee joissakin valokuvissa sekä kartassa, ks. valokuvat 47-49 sekä karttaliite 9.

Kun alue oli siistitty pahimmista ylimääräisistä roskista, näytti se siltä kuin valokuvakartta 1. Kumpareen länsilaidalla voitiin erottaa jokseenkin selvä kiveyksen reuna, ja alue neljän suuren kiven välillä oli pienemmistä kivistä tehdyn latomuksen peitossa. Kaakkoisreunalla latomus harveni, luultavasti, koska se oli tuhoutunut ojanteossa. Kumpareen koillispäässä oli jo puheena ollut sekava kivikasa. Latomuksen lounaispää on kuvassa myös sekavan näköinen, mikä johtuu siitä, että kylliksi ylimääräistä maata ei vielä ole poistettu. Sensijaan suuret irtonaiset kivet kumpareen keskeltä on poistettu.

Kun päällimmäinen pienten kivien kerros otettiin pois, muuttui kiveyksen ulkonäkö huomattavasti. Kumpareella näytti olevan kaksi erillistä kivilatomusta, toinen suurimman maakiven ympärillä, toinen pystyssä seisovan kiven eteläpuolella. Seuraavassa on edellisestä käytetty nimitystä latomus a ja jälkimmäisestä latomus b.

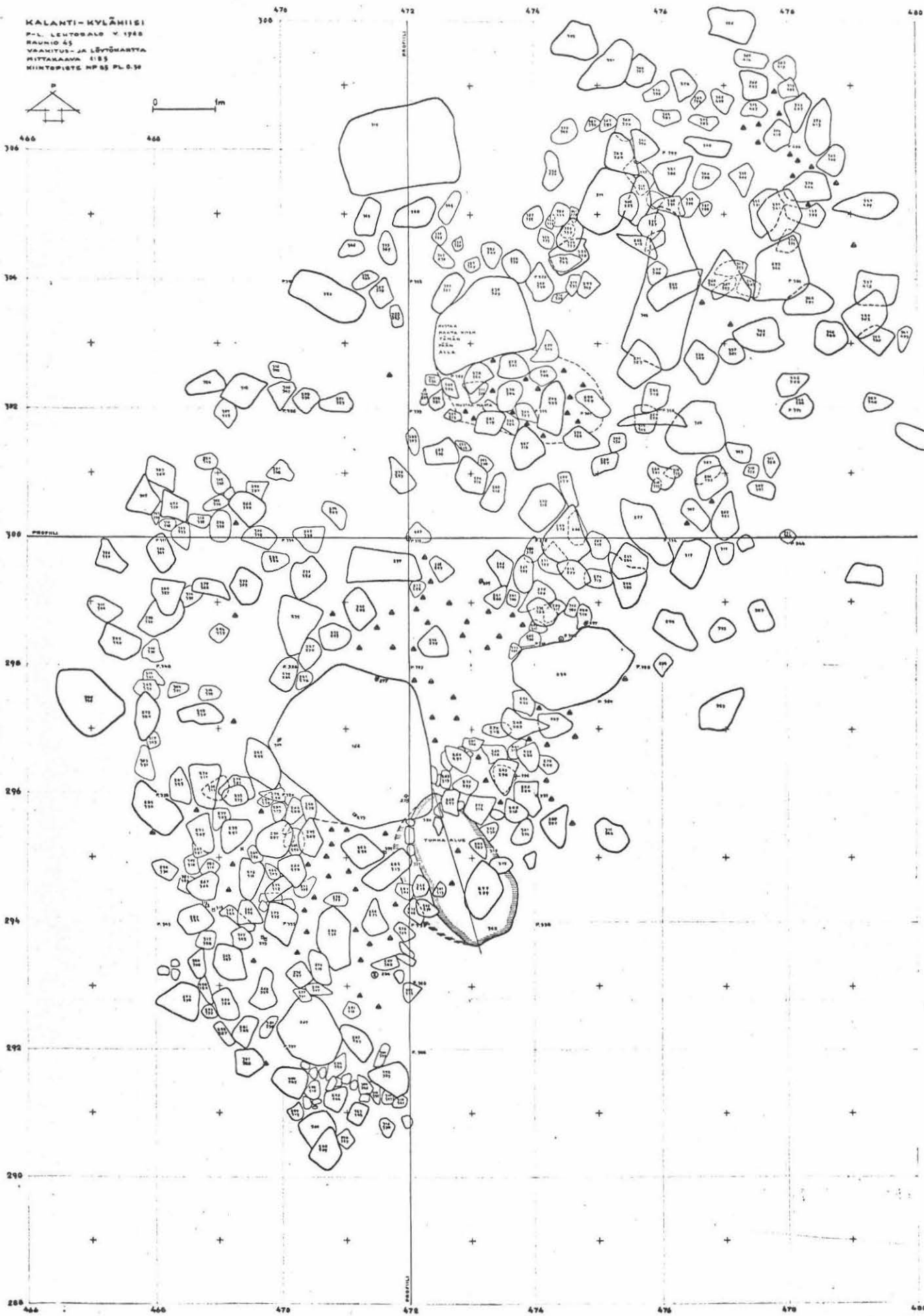
Latomus a

Suurimman kiven ympärille muodostettu latomus muistutti kolmiota, jonka länsisivu oli selvästi rajattu ja lievästi kaareva, pohjois-sivu miltei suora ja itäsivu tienteossa tuhoutunut. Eteläinen kulma oli kuitenkin ehjä ja jokseenkin selvä, joten vaikutti siltä kuin kiveys olisi alkuaankin ollut kolmiomainen. Länsisivun pituus oli n. 10 m, pohjoissivun n. 8,5 m ja itäsivun n. 11 m. Matka eteläkärjestä pohjoissivun keskustaan oli n. 10 m, samoin matka koilliskulmasta länsisivun keskustaan. Keskuskiven keski-

KALANTI-KYLÄHIISEI
P.-L. LEUTOBALO V. 1948
RAUNIO 45
VAANKITUS- JA LEVYHARTTA
KITTAKAARON U.S.
KUNTOPISTE NP 45 PL. 0.50

0 100 m

pisteen etäisyys eteläkärjestä oli n. 6,5 m, luoteiskärjestä n. 4,25 m ja koilliskärjestä n. 6,25 m. Sen reunat olivat runsaan metrin etäisyydellä länsi- ja pohjoissivuista.

Länsisivua rajoitti selvä suurten, pääasiassa 50-70 cm läpimitaltaan olevien kivien rivi. Samanlainen, hieman harvempi rivi oli pohjoissivulla, jonka länsipään ulkopuolella oli vielä toinen rivi. Kolmion koilliskulmassa oli yksi niistä suurista kivistä, joista on ollut puhe. Itäsivulla oli vain pari kolme kookasta kiveä ja pienten kivien latomuskin oli harvaa ja puuttui paikoin kokonaan, ks. valokuvakartta 2. Latomuksen eteläisen kulman sisällä oli n. 110 x 90 cm suuri, ylhäältä päin katsoen pyöreähkö kivi, joka asemaltaan vastasi suurin piirtein koilliskulman kiviä. Sen etäisyys keskustan suuresta kivistä oli n. 1 m suurempi kuin koilliskulman kiven. Luoteiskulmassa ei mitään suurta kiveä ollut, vaan se oli täytetty pienten kivien pakkauksella. Länsisivun keskivaiheilla kulki kaksi selvää suurten kivien riviä, jotka yhdistivät sivun keskustan isoon kiveen. Pohjoissivun ja keskuskiven välillä oli yksi vastaava rivi. Eteläkulman länsiosa oli osaksi tehty kookkaista, 50-70 cm läpimitaltaan olevista kivistä ja tällaisia esiintyi myös pohjoissivulla, joten luoteiskulma erottui muusta latomuksesta n. 250 x 175 cm laajana pohjois-eteläsuuntaisena pienillä kivillä täytettynä sellinä, ks. valokuvakartta 2 sekä valokuvat 43-45. Tästä ei kuitenkaan löytynyt kuin aivan muutama mitätön saviastianpala sekä suuren kiven reunan alta ruudusta 469/296 muutamia maatuneen luun kappaleita. Muussa osassa kiveystä, paitsi aivan kolmion kärjissä, oli huomattavasti enemmän saviastianpaloja sekä maatunutta luuta ja eläimen hampaita siellä täällä. Latomuksen paksuus oli 40-60 cm ja maa kivien välissä oli vain heikosti värjäytynyttä, paitsi aivan suurimman kiven juurella ja syvällä sen alla, ks. profiilikartta 1, karttaliite 10.

Latomuksen kaakkoissivun keskellä, miltei täsmälleen yhtä pitkän matkan päässä etelä- ja koilliskulman isoista kivistä, oli luodekaakkosuuntainen, n. 2,4 m pitkä ja 1,5 m leveä läikkä, jonka luoteispää ulottui ison kiven kaakkoiskulman alle ja kaakkoispää rajoittui tuhoutuneeseen reunaan. Tämän läikän kaakkoispään kohdalla oli 80 x 55 x 35 cm suuri kivi - yksi kaakkoissivun harvoista kook-

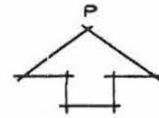
kaista kivistä - ja koko läikän päällä oli pienempiä, 10-20 cm läpimitaltaan olevia kiviä kahdessa kerroksessa. Tämä kiveys ei poikennut mitenkään kiveyksestä muualla röykkiön alueella, joten tähän kohtaan ei ennen läikän esiintuloa osattu kiinnittää mitään erityistä huomiota. Näyttää kuitenkin todennäköiseltä, että tässä oli ruumishauta. Hautakuoppa oli n. 250 cm pitkä ja n. 100 cm leveä kaveten hiukan pohjaan, joka oli pyöristynyt, kaakkoispäästä n. 70 cm, luoteispäästä n. 105 cm kumpareen alkuperäisen pinnan alapuolella. Haudasta näkyi viimeksi kaksi tummaa läikkää, toinen miltei pyöreä luoteispäässä, toinen lähes metrin pituinen, pitkänomainen kaakkoispäässä. Haudan keskikohdalta, n. 20 cm pohjatasoa ylempää, tavattiin hieman hiiltä, mutta mitään muita puunjätteitä ei havaittu. Haudassa ei ilmeisestikään ole ollut arkkuja. Mitään esineitä ei ollut eikä luunjätteitäkään havaittu, mutta kuopan muoto ja syvyys viittaavat ruumishautaan, ks. karttaliite 14. Täyttemaasta poimittiin lähes 30 saviastianpalaa (17795:203)n. 20 cm pohjatasoa ylempää ja siis huomattavasti kiveystä alemmalla. Noin 1,5 m haudasta, ruudusta 471/293, miltei kumpareen pinnalta löydettiin kaivauksen alkuvaiheessa sininen lasimassahelmi (17795:144), joka melko varmasti ei ollut alkuperäisessä paikassaan. On mahdollista, että se on ojanteossa tuhoutuneesta kumpareen osasta, mahdollisesti ruumishaudan kaakkoispäästä, joka sekaviin pintakerrosten tultua poistetuksi näytti poikkileikatulta, ks. karttaliite 14.

Latomus b

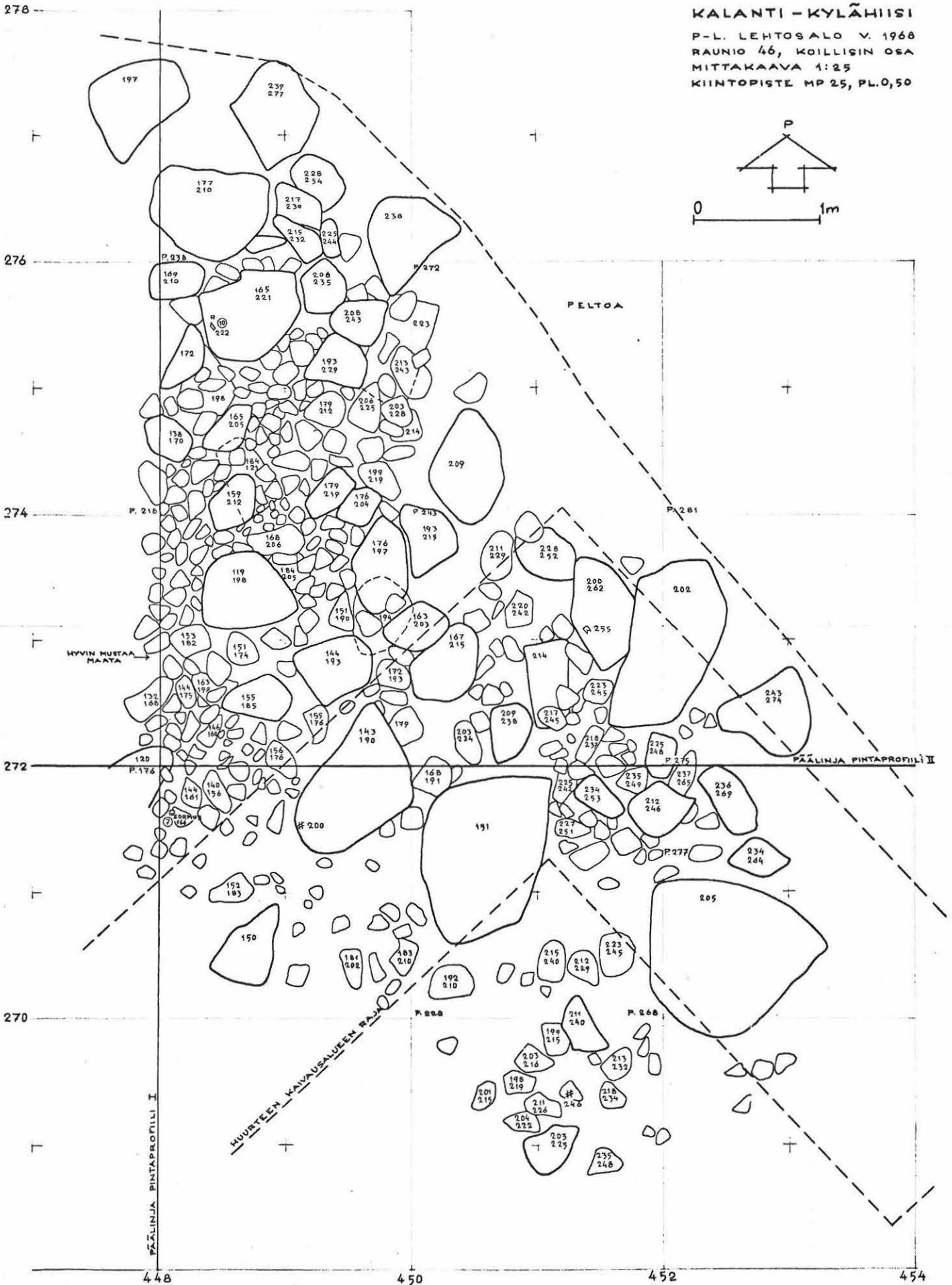
Pintakiveyksen tultua poistetuksi oli pystyssä seisovan kiven eteläpuolella puoliympyrän muotoinen kiveys, kooltaan n. 2,5 x 3,5 m. Se muodostui muutamista suurista kivistä, jotka olivat kahdessa kehässä, sekä näiden ja suuren kiven rajoittamalla alueella olevasta pienten kivien ja mustan, hieman hiillisen maan sekoituksesta. Maa latomuksen ulkopuolella ja osittain kivikien välissäkin oli raakaa, ks. valokuvakartta 2 ja valokuvat 51-53. Kun isot kivet oli poistettu, näkyi n. 2,5 m pitkä ja yli 1 m leveä tumma alue, joka alkoi suuren kiven länsipäästä ja jatkui pitkän sen eteläsivua ulottuen idässä n. 1 m sen ulkopuolelle. Läikkä oli lähes länsi- itäsuunnassa ja lännessä se ulottui ison kiven allekin. Se pieneni pohjaa kohden ja oli

KALANTI - KYLÄHIISI

P-L. LEHTOSALO V. 1968
RAUNIO 46, KOILLISIN OSA
MITTAKAAVA 1:25
KIINTOPISTE MP 25, PL.0,50

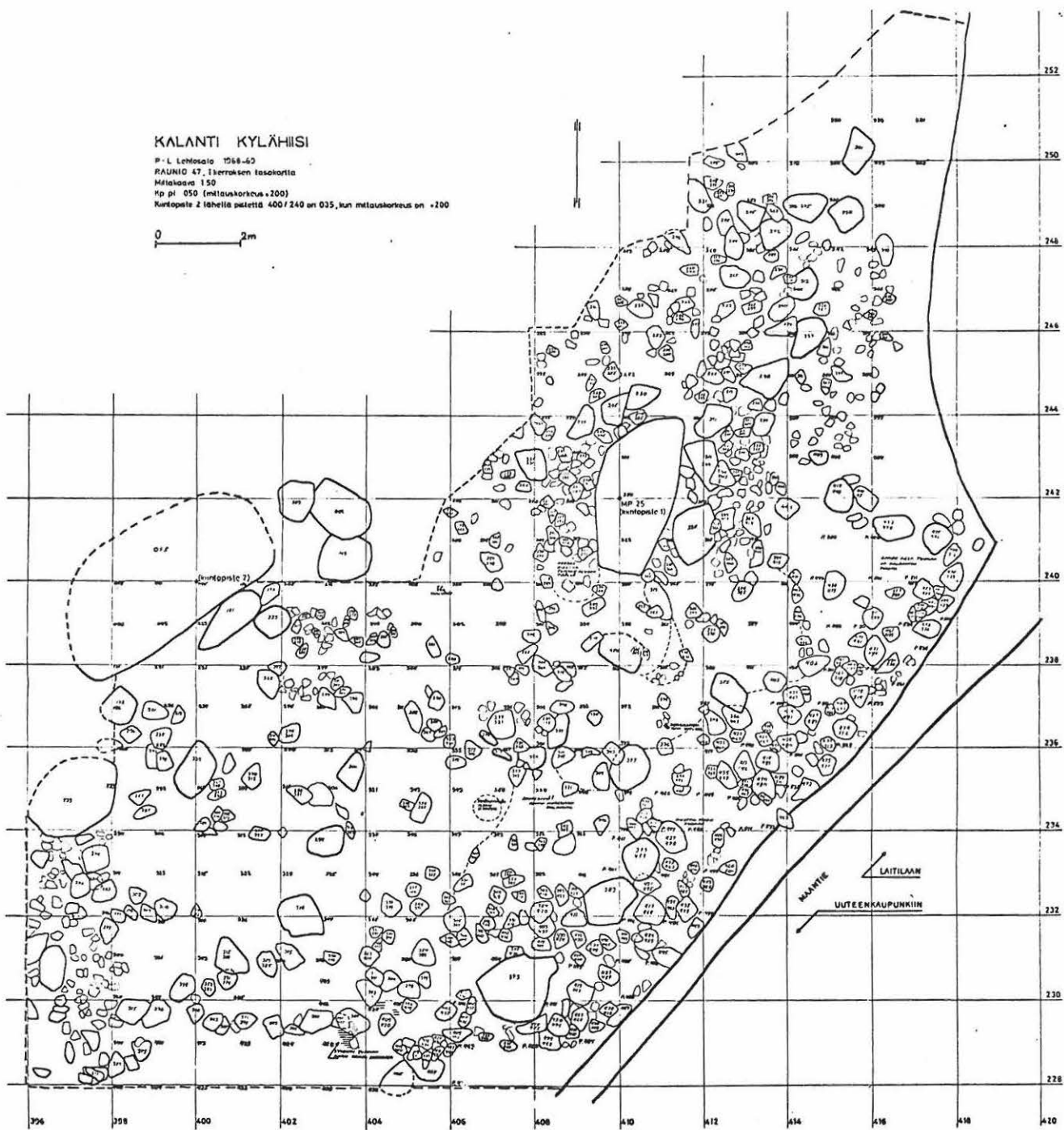
0 1m

KALANTI KYLÄHIISI

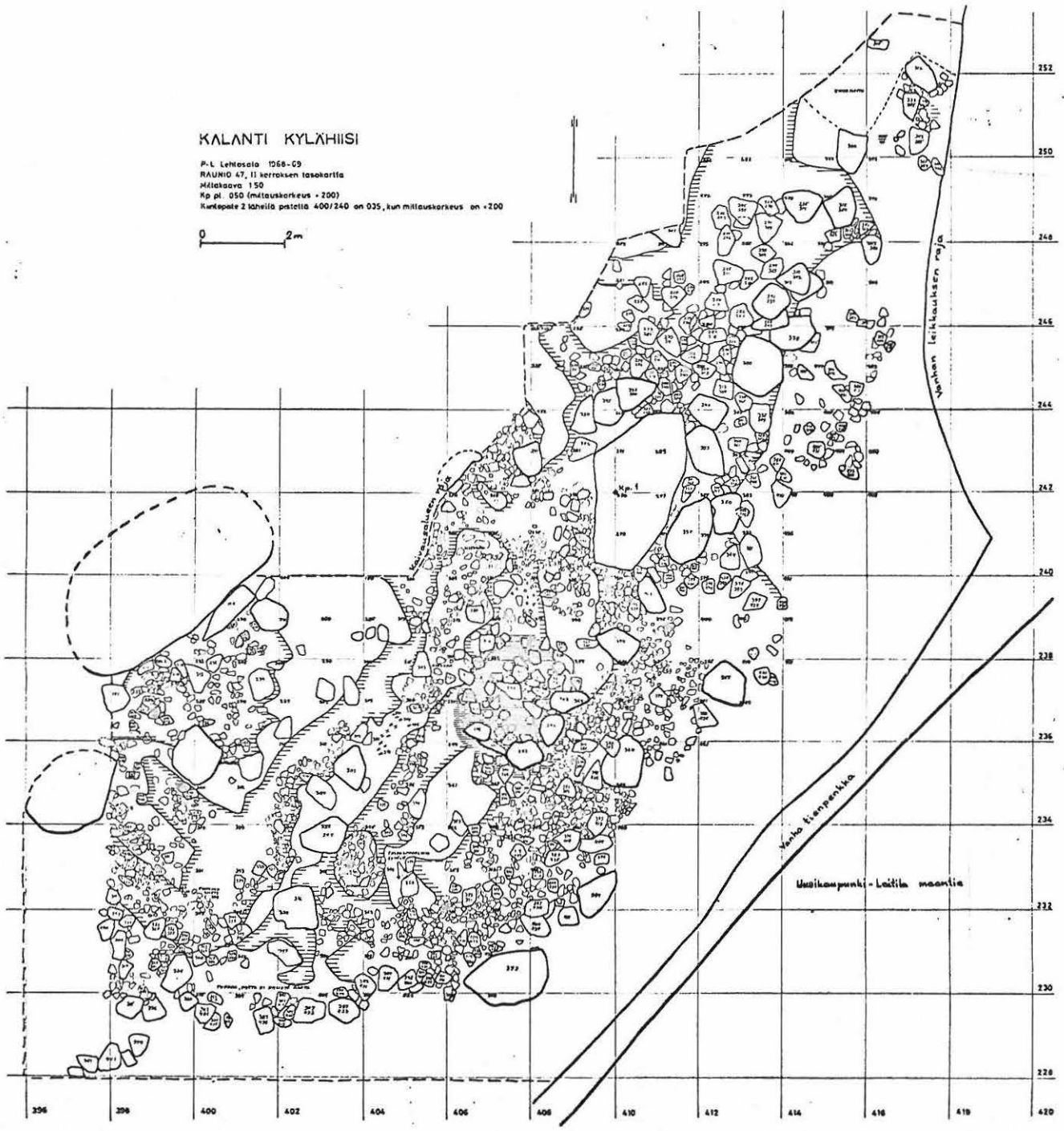
P. L. Lehtosaari 1568-62
 RAUNIO 47. Iseroksen lasokortti
 Mitalaama 150
 Rp pi 050 (mittauskorkeus +200)
 Karttapäivä 2 lähtöä päätettyä 400 / 240 on 035, kun mittauskorkeus on +200

0 2m

KALANTI KYLÄHIISI

P.-L. Lehtosalo 1258-C9
RAUNIO 47, II kerroksen lasokartta
Määstava 150
Rp pi. 050 (määstauskorkeus + 200)
Karttepiire 2 lähilto pastetta 400/240 on 035, kun määstauskorkeus on +200

396 398 400 402 404 406 408 410 412 414 416 418 419 420

252
250
248
246
244
242
240
238
236
234
232
230
228

siellä enemmän luode-kaakkosuunnassa. Pohjan syvyys maanpinnasta laskien oli itäpäässä n. 80 cm, länsipäässä n. 90 cm, mutta länsipäässä pohja oli n. 30 cm itäpäätä alempana, koska maa vietti siihen suuntaan. Laidan keskusta oli täynnä kiveystä, ks. valokuvat 54-56, mutta tämä loppui n. 30 cm ennen pohjatasoa. Kiveyksessä oli jonkin verran saviastianpaloja, eläimen hammas ja kvartsinpala (17795:181-185, 194, 195), mutta laidan pohjalta ei löydetty mitään. Mahdollista on, että kysymyksessä oli samanlainen esineetön ruumishauta kuin edellisessäkin latomuksessa.

Kulttuurikerroksen paksuus latomusten alueella oli n. 60-80 cm, muualla kumpareissa n. 20-50 cm, joten latomukset erottuivat tässäkin suhteessa ympäristöstään. Suurin osa saviastianpaloistakin löytyi niiden alueelta, joten tuntuu luonnollisimmalta, että ne todellakin olivat erillisiä muinaisjäännöksiä aivan kuin latomukset tien toisella puolella kumpareen 44 alueella.

Muinaisjäännös 46

Karttaliitteet 21-23

Valokuva 108 (filmi 36363)

Diapositiivit 442-444

Löydökset 17795:206-220

Muinaisjäännöstä 46 tutkittiin vain n. 40 m² Leppäshon ja Huurteen kaivausalueista pohjoiseen. Eräs Huurteen koealueista ulottui kaivausalueelle, ks. karttaliitteet 21-22. Alueella oli useita suuria, yli 1 m läpimitaltaan olevia kiviä, jotka näkyivät turpeen pinnalle, ks. pintaprofiilit, karttaliite 23. Täyte isojen kivien välissä muodostui 10-20 cm läpimitaltaan olevista kivistä ja maasta, ja kiveys oli pääasiassa vain 1-2-kerroksinen. Se näytti paksunevan lännessä, alueella, jota tienteon tähden ei tarvinnut kaivaa. Täällä näytti maa myös muuttuvan mustaksi, vaikka se muutoin oli vain hiekan hiilensekaista. Alueelta saatiin joitakin esinelöytöjä: spiraalisorrus (17795:206), rautaveitsen teräkatkelma (17795:207) ja hiekin pala (17795:220), molemmat ensiksi mainitut aivan länneestä, hiekin pintakerroksesta. Maatunutta luuta, eläimen hampaita ja saviastianpaloja oli siellä täällä, jopa isojen kivien alla. Raska maa

tuli yleensä vastaan n. 40-60 cm:n syvyydessä.

Muinaisjäännöksestä 46 on luoteisin osa kaivamatta. Kesällä 1969 havaittiin, että tienleikkaus oli ulotettu hieman Leppäahon-Huurteen kaivamaa aluetta kauemmaksi, ja luiskan reunassa oli selvästi nokimaata. Kiveys tällä kaivamattomalla alueella vaikuttaa säännöllisemmältä ja enemmän samankokoisista kivistä tehdyttä kuin jo kaivetuilla alueilla. Kenties muinaisjäännöksen paras osa on vielä jäljellä.

Muinaisjäännös 47

Karttaliitteet 27-38, valokuvakartat 1, 2a ja 2 b (filmit 36410-36412)

Valokuvat 57-107 (filmit 36292-36362)

Diapositiivit 453-480

Löydökset 17795:221-879

Muinaisjäännös 47 sijaitsee Uusikaupunki-Eura tien luoteispuolella, aivan tiessä kiinni. Huurteen inventointikertomuksen mukaan sen etäisyys Palpan talosta on n. 200 m eteläkaakon suuntaan. Paikalla on lounais-koillissuuntainen joutomaa-alue, jonka korkein keskiosa on saanut n:on 47, kun taas koillispään kohouma kulkee n:olla 46 ja lounaispään mäki n:olla 48. Muinaisjäännöksen 47 ^{korkein} kohta on n. 19 m meren pinnan yläpuolella ja se osa, joka tien rakennuksen johdosta jouduttiin kaivamaan oli harjanteen kaakkoisivulla käsittäen n. 312 m² suuren alueen, jonka joskus kauan sitten tehty pieni hiekkakuoppa erotti muinaisjäännös 46:n kohdalla olleesta Leppäahon ja Huurteen kaivausalueesta vuosilta 1955 ja 1956. Lisäksi tehtiin tämän alueen lounaispuolelle joukko koekuoppia sekä tarkistuskaivauksia, niin että tutkitun alueen kokonaispinta-ala nousee n. 370 m²:iin.

Ennen tutkimusta kaivettava alue vaikutti sangen epämääräiseltä. Maan pinta oli epätasainen ja sieltä täältä pisti turpeesta esiin sangen suuria kiviä. Rinteessä oli myös kuopanteita

ja paalutettavalla alueella oli korkeimman ja alimman kohdan välillä korkeuseroa yli 2,5 m. Kaivettava alue rajoittui luoteessa suuriin kiviin, jotka kohosivat huomattavasti kaivausalueen korkeimpia kohtia ylemmäksi. Luode-kaakkoisuuntaisesta profiilikartasta n:o 33 näkyy, kuinka nämä suuret kivet muodostavat aivan kuin ylimmän penkereen, joka kohoaa lähes 1,5 m muuta aluetta ylemmäksi, sitten seuraa 8 m:n matkalla loiva n. 1,3 m:n pudotus, sen jälkeen rinne laskeutuu kahden metrin matkalla 75 cm, jonka jälkeen noin kolmen metrin matkalla vain n. 40 cm ennenkuin vanha vuonna 1955 rakennettu tie tulee vastaan. Ilmeisestikään tierrakennuksen yhteydessä ei tehty minkäänlaista tienojaa tähän kohtaan, sillä turve ja kiveys sen alla vaikuttivat täysin koskemattomilta.

Alueen poikittäisprofiilissa näkyy siis eräänlainen pengeri myös kaakossa ja tämä pengeri oli erittäin selvästi näkyvässä turpeen tultua poistetuksi ja kiveyksen puhdistetuksi. Turpeen paksuus oli n. 10-15 cm, paikoin jopa 25 cm, ja sen alta paljastui sangen epätasaisesti jakautunut kiveys. Etelässä oli miltei kivetöntä peltomullan peittämää aluetta, josta pohjoiseen, pisteestä 396/228 lähtien, mutta jo kahden metrin päässä linjan 229 pohjoispuolella kulkien, oli suurten, 50-75 cm läpimitaltaan olevien kivien muodostama rivi, joka jatkui suurin piirtein länsi-itäsuuntaisena viiden metrin matkan eli linjaan 404 asti. Tästä lähtien kivirivi oli noin metrin verran pohjoisempaa jatkuen epäsäännöllisenä pari metriä, minkä jälkeen sitä ei enää voitu havaita, ilmeisesti linjan 406 vaiheille kaivetun myöhäisen kuopanteen takia, Kuopanne oli n. 2 m pitkä, lounais-koillisuuntainen, ja kaakon puolelta sitä rajoitti lähes 2 m läpimitaltaan oleva yläsivultaan laakea kivi. Mahdollisesti se muusta yhteydestä irrallaan oleva kivikasa, joka tavattiin tästä suuresta kivistä lounaaseen, on joutunut paikalleen silloin, kun edellä mainittu kuoppa on kaivettu kiviriviin ja siihen rajoittuvaan kiveykseen.

Kivirivistä pohjoiseen maanpinta oli n. 30-50 cm ylempänä kuin siitä etelään, joten tässäkin oli selvä pengeri, ks. valokuvatkin. Pohjoiseen päin maanpinnan korkeus nousi 16 m:n matkalla n. 160 cm laskeakseen sitten taas melko jyrkästi, viiden metrin matkalla n. 110 cm.

Linjan 249 vaiheilla kiveys myös loppui, joten näyttää siltä, että kaivettavaksi joutuneella alueella tavoitettiin muinaisjäännös 47:n luonnolliset rajat etelässä, kaakossa ja osittain pohjoisessa. Koilliskulma oli leikattu jossakin aikaisemmassa yhteydessä, ja huomattava osa muinaisjäännöstä jäi kaivauksen ulkopuolelle, sillä koko kaivetun alueen pituudella havaittiin selvästi kulttuurimaan ja/tai kiveyksen jatkuminen luoteeseen päin. Kaivauksen kohteena ei siis ollut ehjä kokonaisuus, minkä vuoksi alueen luonne jää jonkin verran arvoitukselliseksi. Varmaa on kuitenkin, että kyseessä ei ollut kalmiston vaan rautakautisen asuinpaikan osa.

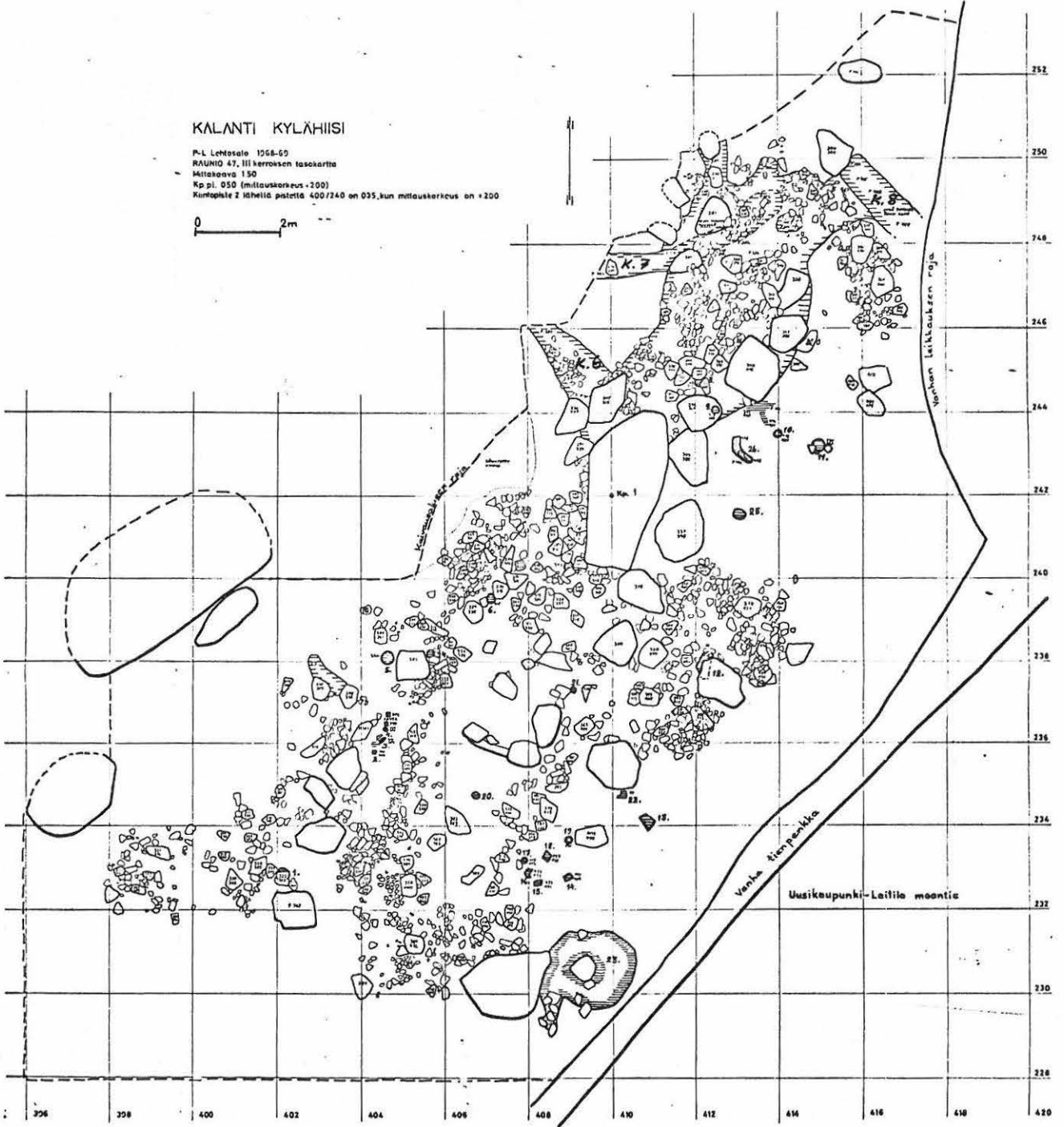
Kiveys muodostui erisuuruisista kivistä. Huomio kiintyi erityisesti 100-150 cm läpimitaltaan oleviin suuriin kiviin, joita esiintyi alueen kaakkoisreunalla sekä miltei säännöllisenä, etelälounaasta pohjoiskoilliseen kulkevana rivinä pisteiden 410/238 ja 416/250 välillä. Kaakköissivun isojen kivien yläpuolella rinteessä oli pienten hauraiksi palaneiden kivien ja noki- maan muodostama kerros, jonka paksuus oli n. 40 cm. Tämä kerros esiintyi n. 12,5 m pitkänä ja 2-3 m leveänä vyöhykkeenä juuri penkereen kohdalla rajoittuen varsinkin lännessä lähes kivetömään alueeseen. Koillisessa tämä kerros loppui linjan 414 vaiheilla jyrkkään penkereeseen, jonka alapuolellakin kyllä oli kiveystä, mutta jonkin verran kookkaammista kivistä tehtyä ja enimmäkseen vain yksikerroksista. Tämän alueen pohjoispäässä, ruudussa 412-414/240, oli lähes kivetön kuopanne, kooltaan n. 2,5 x 1,5 m, jonka pohjalta löytyi mm. tiilen kappaleita, joten on mahdollista, että aluetta on jossakin vaiheessa pengottu. Penger vaikutti kuitenkin alkuperäiseltä. Sensijaan linjasta 242 pohjoiseen oli koko linjan 417 itäpuolelle jäävä alue täysin hävitetty. Tämän hävitetyn alueen ja aikaisemmin mainitun isojen kivien rivin välille jäi näiden kivien huippuja n. 80-100 cm alempana oleva penger, jolla esiintyi pienehköistä kivistä tehtyä, paikoitellen harvaa, paikoitellen tiheämpää kiveystä. Penkereen kiveys loppui linjan 248 vaiheilla, vert. valokuvakartta 2 b.

Suurten kivien rivin luoteispuolella, ruuduissa 410/240-242,

KALANTI KYLÄHIISI

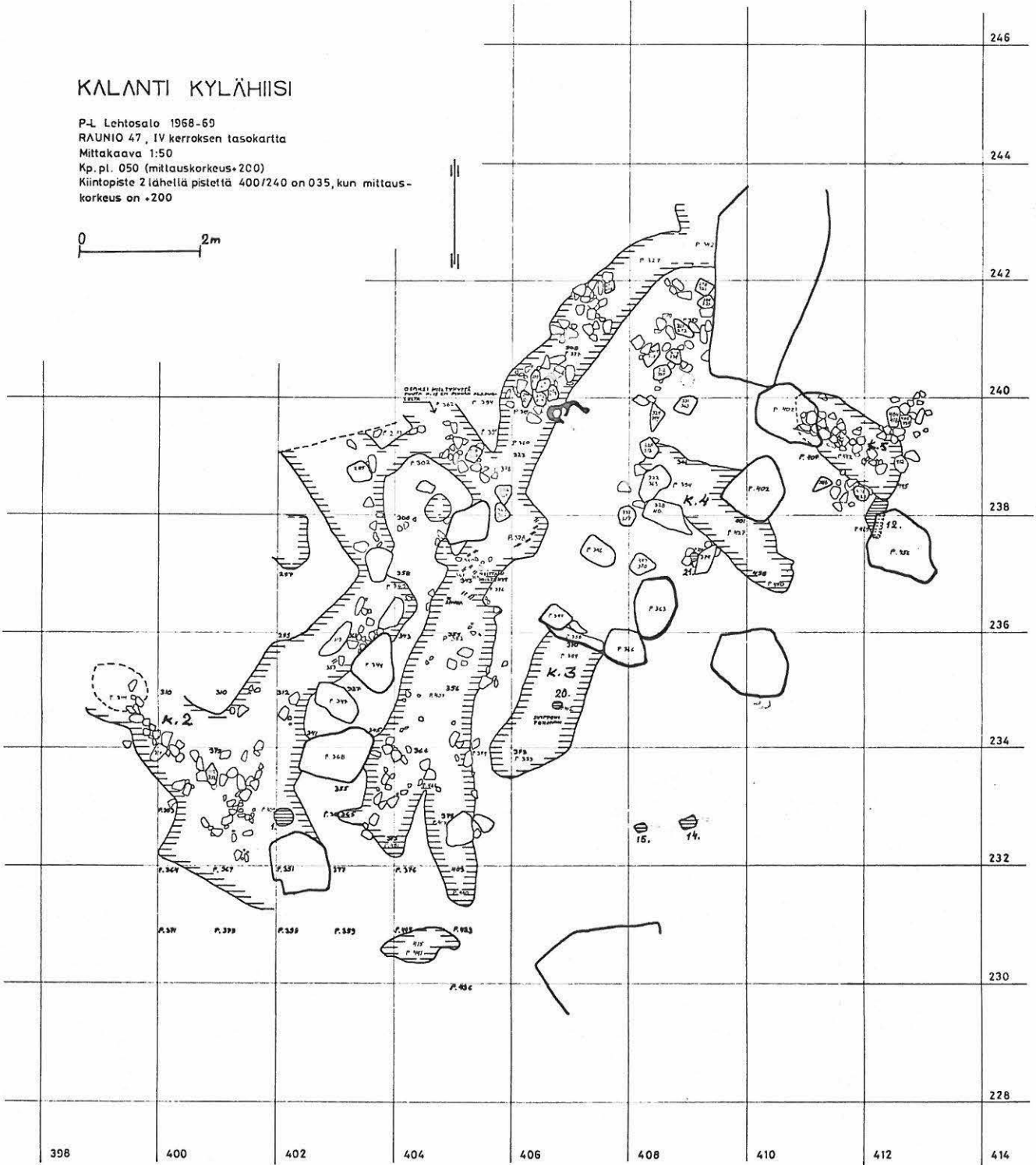
P.-L. LeMasala 1958-60
 RAUNIO 47, III kerroksen tasokartta
 Mittakaava 1:50
 Kp. pl. 050 (mittauskorkeus +200)
 Kiertopiste 2 lähellä pistettä 400/240 on 035, kun mittauskorkeus on +200

0 2m

KALANTI KYLÄHIISI

P-L Lehtosalo 1968-69
 RAUNIO 47, IV kerroksen tasokartta
 Mittakaava 1:50
 Kp. pl. 050 (mittauskorkeus+200)
 Kiintopiste 2 läheltä pistettä 400/240 on 035, kun mittaus-
 korkeus on +200

oli tavattoman suuri, lähes 4 m pitkä ja pohjoispäästään lähes 2 m leveä, laakea kivi, jolla vaakituksen kiintopiste 1 sijaitsi. Tästä kivistä pohjoiseen, isojen kivien rivin luoteispuolella, oli tiheä kiveys n. 4 x 3 m laajalla alueella. Tämän alueen pohjoispuolella oli vain joitakin suuria kiviä, jotka näyttivät muodostavan luodetta kohti kääntyvän rivin. Tiheän kiveyksen luoteispuolella taas oli lähes kivetön alue, paitsi ruudussa 406/242, missä näytti olevan jonkin kaivamattomalle alueelle jatkuvan kiveyksen selvä kulma. Tätä kulmaa ei purettu, vaan se peitettiin turpeilla, jotta kiveys, johon se kuului, voitaisiin tulevaisuudessa kaivaa kokonaisuutena. Kulmauksesta etelään oli jälleen lähes kivetön alue.

Kaivetun alueen tärkein osa lienee se, joka reunojaan lukuunottamatta on vielä kuvaamatta. Penkereellä, joka jäi linjojen 230 ja 242 sekä 398 ja 414 välille lienee ollut jonkinlainen rakennus. Siihen ainakin viitannee suuri, n. 2 x 2 m laaja liesi, joka näkyi kohoumana jo maan pinnalle. Liesi oli ruuduissa 406-408/235-236 ja se oli tehty tavallisista mukulakivistä. Sen itä- ja eteläsivuilla oli suuret pystyyn asetetut kivet, joiden sisäpuolella oleva alue oli täytetty erisuuruuisilla kivillä. Luoteissivulla ei ollut minkäänlaista seinää, joka olisi rajannut kiviryhmää, vaan siellä sen vastapainona oli lähes kivetön alue. Nokikerros lieden kohdalla oli n. 70 cm paksu ja nokea oli levinyt kivien ulkopuolellekin. Edellä kuvattu palaneiden pikkukivien vyöhyke ulottui lieden kaakkoisosaan asti, mutta liedestä lounaaseen ja luoteeseen oli kiveys huomattavasti harvempi ja pääasiassa vain yksikerroksinen. Ensimmäistä kerrosta kaivettaessa tässä kiveyksessä ei havaittu mitään varsinaista järjestystä ja huomio kiintyiikin vain viiden suurehkon kiven muodostamaan riviin, joka kulki etelälounas-pohjoiskoillisuuntaisena pisteiden 402/231 ja 404/236 välillä. Kun ensimmäinen kivikerros oli poistettu, havaittiin kummallakin puolella tätä kiviriviä tummat juovat, joiden kohdalla oli tiheätä pientä kiveystä. Itäisempi juova oli eteläpäästään kaksihaarainen alkaen pisteistä 404/232 ja 405/231,5. Se oli leveimmillään, lähes 2 m, linjalla 233,5 ja se kapeni pohjoista kohden. Linjan 238 jälkeen se jakaantui jälleen kahtia. Toinen haara jatkui luoteeseen kaivamattomalle alueelle, toinen jatkui kohti pohjoiskoillista kääntyäkseen pisteen 408/242 kohdalla kohti jo mainittua suurta laakeata kiveä. Kaivauksen kulu-

essa kävi ilmi, että tämä tumma juova merkitsi maahan kaivettua ojamaista syvennystä, jonka pohja oli n. 40-60 cm muuta pohjatasoa alempana. Ojan viereltä löytyi ruudusta 404/234-236 kolmen hiil-tyneen paalun jäännökset, jotka tavattiin länttä kohden kallistuneina, sekä näiden ympäriltä suunnaton määrä palanutta, osittain palanutta ja palamatontakin savea. Joissakin palasissa näkyi tekstiilipainanteita, eikä tämä savikasa muutenkaan vaikuttanut tavaliselta savitiivisteeltä. Pisteeseen 406/238 lähettyvillä oli eläimen leukaluu, mutta muuten oli ojan täytemaa melkein löydötön.

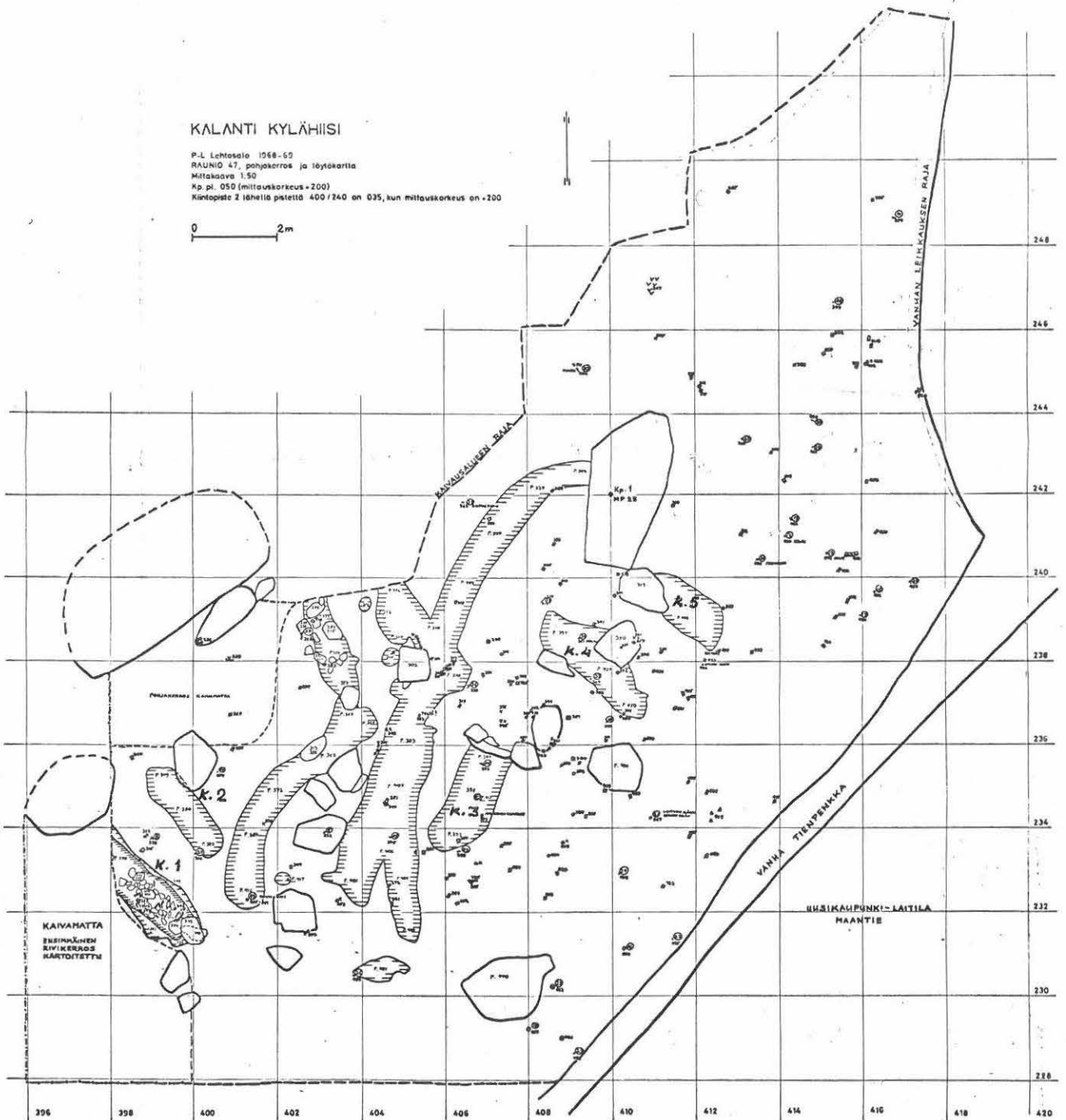
Läntisempi juova oli myös merkki ojasta, joka kulki kaareissa kivirivin luoteispuolella linjasta 232 alkaen ja kääntyi sitten jyrkästi kohti pohjoisluodetta pisteeseen 404/236 vaiheilla jatkuen kaivamattomalle alueelle. Tämän ojan leveys oli n. 70-100 cm ja syvyys n. 50-60 cm ja siinä oli vielä vähemmän löydöksiä kuin edellisessä. Läikkien tullessa ensimmäisen kerran näkyviin erosi tämän juovan lounaispäästä vielä kaksi haaraketta, toinen pisteeseen 400/232 vaihelta ja toinen pisteeseen 400/234 kohdalta, mutta nämä osoittautuivat myöhemmin erillisiksi kuopanteiksi. Lounaisempi näistä, kuoppa 1, oli luode-kaakkosuuntainen ja se jatkunee jonkin verran kaivamattomalle alueelle. Sen pituus oli ainakin 280 cm ja levys n. 95 cm. Pohja oli vasta 80-85 cm:n syvyydessä nykyisestä maanpinnasta ja n. 50 cm ympäristön pohjatasoa alempana. Tästä kuopasta löydettiin eläimen kallo sekä joukko raajojen luita, jotka olivat sellaisissa paikoissa, että kokonaisen eläimen hautaus kuoppaan on mahdollista. Luut olivat erittäin maatuoneita, niin että vain pääkallo saatiin talteen.

Alueella oli vielä neljä muutakin hautamaista kuoppaa, jotka erotuivat tummina läikkinä, mutta näistä ei tavattu luita. Kuoppa n:o 2 on edellä mainittu ojan 2 haarake ruuduissa 399-400/233-235. Se oli luode-kaakkosuuntainen, n. 250 cm pitkä, n. 80 cm leveä ja n. 70 cm nykyisestä maanpinnasta lukien. Kuoppa 3 sijaitsi välittömästi liedestä lounaaseen ja sen suunta oli etelälounaasta pohjoiskoilliseen. Kuopan pituus oli n. 250 cm, leveys n. 110 cm ja syvyys n. 80 cm nykyisestä maanpinnasta, mutta vain n. 20 cm ympäristön pohjatasosta. Kuopan keskellä oli n. 15 cm läpimitaltaan oleva hiilijälki, joka ulottui vielä 14 cm syvemmälle.

KALANTI KYLÄHIISI

P.-L. Lehtosalo 1958-60
RAUNIO 47, pohjakerros ja löytökartta
Mittakaava 1:50
Kp. pl. 050 (mittauskorkeus +200)
Kiintopiste 2 lähellä pistettä 400/240 on 035, kun mittauskorkeus on +200

0 2m

Kuoppa 4 oli lieden koillispuolella, luode-kaakkosuunnassa, ja se oli muodoltaan säännöttömämpi kuin edelliset. Sen pituus oli n. 335 cm, leveys suurimmillaan 125 cm ja syvyys nykyisestä maanpinnasta 70-90 cm, ympäristön pohjatasosta taas n. 30-40 cm. Kuopan täyttemaasta tavattiin vain jokin mitätön palanut savenpala.

Kuoppa 5 oli ison laakean kiven kaakkoiskulmalla edellisestä noin kahden metrin päässä, samansuuntaisena kuin tämäkin. Sen pituus oli n. 225 cm, leveys n. 100 cm ja syvyys nykyisestä maanpinnasta n. 60 cm. Kuopan täyttemaassa oli melko paljon kiviä, mutta ei löydöksiä.

Myös kaivausalueen pohjoisosassa oli näitä maanalaisia oja ja kuoppia. Kuoppa (tai oja) 6 oli ruudussa 408/244 lähtien suurista kivistä ja jatkuen ilmeisesti kaivamattomalle alueelle. Kaivetun osan pituus oli n. 200 cm ja leveys 110-50 cm (oja kapeni kaivamattomaa aluetta kohti), pohja oli n. 80-95 cm nykyisestä maanpinnasta ja n. 40-45 cm ympäristön pohjatasosta. Kuopan täytteenä oli osaksi kiviä.

Kuoppa 7 oli ojamainen kulkien kaareissa lännestä koilliseen ruuduissa 410-412/247-248 ja jatkuen ilmeisesti kaivamattomalle alueelle. Sen pituus kaivetulla alueella oli n. 4 m, leveys n. 50-70 cm ja syvyys nykyisestä maanpinnasta 60-110 cm, ympäröivästä pohjatasosta taas n. 40-50 cm. Ojan itäpää oli aivan täynnä kiviä, kun sen sijaan länsipäässä oli vain värjäytynyttä hiekkaa.

Kuoppa 8 oli ruuduissa 415-416/248 ja sen suunta oli luode-kaakko. Kaakkoispää oli aikaisemmin tuhoutunut. Kaivetulla alueella kuoppaa oli n. 150 cm:n pituudelta. Se oli n. 75 cm leveä ja sen syvyys maanpinnasta oli n. 75-100 cm, ympäröivästä pohjatasosta n. 50-60 cm. Kaakkoispäässä tumma maa tuntui ulottuvan vieläkin syvemmälle, mutta tienluiskan leikkaus oli tuhonnut tämän alueen. Kuopan täyttemaassa ei ollut löytöjä.

Kaivausalueen länsiosassa, linjasta 400 länteen, oli huomattavan paksu kiveys, mutta koska tietyt eivät ulottuneet tälle alueelle, kaivausta ei laajennettu tähän suuntaan, vaan ruoturivi 396:kin,

joka oli paljastettu tornikuvausta varten, jätettiin kaivamatta ja peitettiin turpeilla sen jälkeen, kun linjamerkinnot ensin oli maalattu punaisella öljyvärillä kiviin. Näiden avulla kaivausta voidaan tulevaisuudessa jatkaa ilman hankaluuksia.

Myös ruuduissa 398-400/236-238 jätettiin pohjakerros kaivamatta, koska näiden ruutujen kohdalla oleva kiveys näytti kiinteämmin liittyvän siihen alueeseen, joka jäi kaivauksen ulkopuolelle, kuin kaivauksen kohteeseen. Kiveyksen luonne näillä alueilla käy ilmi taso ja valokuvakartoista.

Mainitsematta ovat vielä suurimmaksi osaksi syvälle ulottuvat nokiläikät, joita oli siellä täällä. Näitä oli alueella yhteensä 26 kpl, kun selvät hiiltyneet paalut, jotka löytyivät ruuduista 404/234-236 otetaan mukaan. Läikkien muoto vaihteli pyöreästä suora-kulmaiseen ja trapetsinmuotoiseen, läpimitaltaan ne olivat yleensä 15-30 cm, suurin (lukuunottamatta n:o:aa 23) n. 70x30 cm. Seuraavassa luettelossa on niiden sijainnit, laatu, koot ja syvyydet:

Läikkä n:o	Sijainti	Laatu ja muoto	Koko cm	Syvyys	
				Maanp. cm	Pohjat. cm
1.	402,15/232,85	Nokil., pyöreä	30x30	100	15
2.	404,35/235,80	Hiilt. paalu, pyöreä	12x12	50	8
3.	404,55/236,10	"	15x15	55	15
4.	404,65/236,35	"	12x12	50	10
5.	404,75/238,20	Nokiläikkä, pyöreä, pohjaan suippeneva	30x30- 15x15	60	30
6.	406,15/239,50	Nokiläikkä, pyöreä	20x20	45	10
7.	408,95/240,25	"	20x20	80	20
8.	412,10/244,70	"	20x20	110	20
9.	412,50/244,00	Nokiläikkä, soikea	20x15	100	15
10.	414,00/243,40	"	22x15	50	20
11.	414,95/243,20	"	30x25	50	10
12.	412,20/238,00	Nokil., viisikulm.	70x15-30	100	30
13.	410,90/234,15	Nokil., trapetsinm.	35x25-35	65-75	15

KALANTI KYLÄHIISI

P-L Lehtosalo 1968-69
RAUNIO 51
Mittakaava 1:25
Kp. Mp.25 pl. 050 (tai Mp.26 pl.365)

14.	409,00/232,75	Nokil., suorakulm.	20x15	50	10
15.	408,25/230,70	"	20x13	60	15
16.	408,00/232,45	Nokil., kuusikulmainen, kulman muodostava	20x12	55	10
17.	407,95/232,70	Nokil., pyöreähkö	15x15	55	10
18.	408,45/233,35	Nokil., nelikulm.	20x20	60	15
19.	409,00/233,70	Nokil., pyöreä	17x17	40	5
20.	406,75/234,75	"	15x15	70	15
21.	409,10/237,25	"	15x15	50	30
22.	410,30/234,80	Nokil., kuusikulm., kulman muodostava	20x25	45	15
23.	408/230	Hiiliympyrä	210x175	60	10
24.	405,65/238,25	Nokiläikkä, pyöreä (ojassa)	20x20	65	25
25.	413,05/241,50	Nokiläikkä, soikea	30x25	80	25
26.	413,10/243,00	Nokiläikkä, kaareva	75x25	70	15

Alueella tavatut muut hiiliesiintymät olivat vähäisempiä ja niiden sijainnit selviävät parhaiten kartoista.

Aivan ilmeinen myöhemmän ajan roskakuoppa oli ruudussa 406/234. Sen laajuus oli n. 65x65 cm ja sysyys n. 30 cm. Hiililäikkä 20 oli sen alla, mutta näytti siltä, että se ei kuulunut roskakuopan yhteyteen.

Ruudusta 404/232 löytyi selviä tiilenkappaleita melko syvältä, n. 25-35 cm nykyisestä maanpinnasta, mikä tuntuu merkittävästi sen tähden, että maanpinta ei tässä kohden vaikuttanut rikkoutuneelta. Ruudusta 410/238, pystyssä törröttävän kiven koillispuolelta, löytyi myös tiilen kappale huomattavan syvältä. Vaikutti siltä kuin kaikkien näiden tiilenpalasten joutumisesta paikalleen olisi kulu-
nut huomattavan pitkä aika. Kun kaivauksen loppuvaiheessa tehtiin koekuoppia mäen eri osiin, löytyi sieltä täältä huomattaviakin kasoja murskautunutta tiiltä, mutta toisaalta esihistoriallisen keramiikan runsas esiintyminen todistaa, että paikalla on vanhempakin kerrostumaa.

Löydöksistä suurin osa on keramiikkaa ja savitiivistettä. Metal-
liesineistä on mainittava veitset (17795:241,244,255), spiraali-
koristeen katkelma (17795:237) ja rannerenkaan kappale (17795:
242). Ns. kuutiokiviä löydettiin muutamia (17795:227,229,236,254),
samoin lasihelmiä (17795:223,226,228,235,245,250,251) ja prons-
sispiraaleja (17795:230). Lisäksi tavattiin joitakin rautanaulo-
ja ja niiden katkelmia sekä pieni riipushioin (17795:240).
Hiilinäytteitä otettiin useasta paikasta ja monesta eri syvyydes-
tä; tarkemmat tiedot näistä ovat luettelossa.

Kaivauksen alaiseksi joutunut ala muinaisjäännöksestä 47 ei ole
kuin pieni osa siitä alueesta, jolla on esihistoriallisen
asutuksen jäännöksiä. Kun keväällä 1969 ryhdyttiin jatkamaan kai-
vausta paikalla, oli ojaa kaivausalueen lounaispuolella jo teh-
ty, ja tällöin havaittiin ojan reunassa saviastianpaloja ja sa-
vitiivistettä. Tämän johdosta ojan reuna leikattiin kohtisuorak-
si kulttuurikerroksen paksuuden selville saamiseksi ja leik-
kauksesta saatu maa seulottiin. Löydöksiä saatiin melko runsaas-
ti (17795:828-875) ja profiilista näkyi, että n.20-30 cm pak-
sun peltomullan alla on paikoin 35 cm:kin paksu ^{neg. 36393-36402 tästä alueesta} nokinen kerros,
joka heikkenee vähitellen lounasta kohti (kuvat 69-71). Ilmei-
sesti muinaisjäännöstä ei siis ole vain kiveyksen alueella,
vaan myös ainakin lounaisen puoleisen niityn alla.

Muinaisjäännös 51

Karttaliitteet 24-26, valokuvakartta (filmit 36413)

Valokuvat 109,110,113-125

Diapositiivit 445-452

Löydökset 17795:881-924

Muinaisjäännös 51 oli kivikkoinen kumpare tien luoteispuolella
n. 400 m muinaisjäännöksestä 47 lounaaseen. Eteläisimmän osan
siitä oli jo vanhempi ojanleikkaus vienyt, raja pohjoisessa ei
ollut selvä ennen turpeen poistoa. Turve oli n. 5-10 cm paksu
ja melko sitkeä kumpareen keskustassa, idässä olevaan peltoon
päin se paksuni n. 15 cm:iin asti. Kun turve oli poistettu,

osoittautui muinaisjäännös n. 9x7 m laajaksi luode-kaakkosuuntaiseksi soikeahkoksi/^{maansekaiseksi} röykkiöksi, joka oli koottu kolmen rivissä olevan suuren maakiven ympärille. Suurin näistä, pituudeltaan 3,5 m, oli kaakossa, keskimäinen oli läpimitaltaan n. 2 m ja luoteisin hieman yli 1 m. Röykkiö rajoittui luoteispäässään kahteen suureen, läpimitaltaan 2-3 m olevaan kiveen ja koillis- ja lounaissivuilla sillä oli huomattavan selvät reunat, ks. karttaliite 25 ja valokuvat 117, 119-122. Lounaassa oli röykkiön reunalla joukko isoja kiviä, kun sen sijaan koillisreuna oli ensimmäisen kerroksen kohdalla pienten kivien peitossa. Alempaa tuli täälläkin esiin melko säännöllinen kookkai- ta kivistä muodostettu reunus. Röykkiön keskikohdalla oli suurten maakivien rivin lounaispuolella, keskimäisen kiven kohdalla, neljä suurta 70-100 cm läpimitaltaan olevaa kiveä, ja näiden välissä oli maa nokisinta. Kaakkoisimman ja keskimäisen maakiven välissäkin ulottui noki aina metrin syvyyteen asti. Saviastianpaloja löytyi keskustasta runsaasti, mutta ne tulivat heti turpeen alta. Paikalla oli myös hieman maatonutta eläimen luuta. Noki väheni röykkiön laidoilta mentäessä, mutta aivan luoteiskulmalla oli hieman vahvempi läikkä, samoin suurimman kiven koillis- sivulla. Tumman maakerroksen paksuus oli yleensä 25-60 cm, eikä mitään selviä rajoja esiintynyt hiilipitoisen maan ja ympäröivän peltomullan välillä. Röykkiön pohjoisreunalla hiilimaa näytti jat- kuvan peltomullan alle, mutta koska tätä aluetta ei mikään uhannut tienteon tähden, kaivausta ei jatkettu tähän suuntaan.

Kiveys isojen kivien välissä ja ympärillä muodostui kooltaan sangen vaihtelevista kivistä, läpimitat olivat 5-50 cm. Kiviä oli 3-4 ker- rosta ja kiveys oli keskustassa todella tiheä, niin että vain vä- hän maata mahtui väliin. Löydökset saatiin pääasiassa kahden ylim- män kivikerroksen tasosta, ja ne olivat saviastianpaloja sekä eläimen hampaita ja luuta. Palanutta luuta tuli vain jokunen siru, eikä mitään ruumishautaankaan viittaavaa tavattu, joten muinaisjäännök- sen laadusta voi esittää vain arveluita. Mahdollista on, että hau- tauksen paikka oli tuhoutunut jo aikaisemmin tien teon yhteydessä.

Tiealueelle jäävä kaistale ojanreunaa lounaaseen ja itään röykki- östä tutkittiin myös, niin että kaivauksen kokonaispinta-ala nousi heiman yli 100 m²:n. Vaikka lounaasta löytyikin jokin saviastian-

pala ja eläimen hammas, ei mitään selvää kiveystä tai muuta kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa tavattu. Idässä tulokset olivat täysin negatiivisia, niin että mikäli tässä kohden vielä on esihistoriallisia jäänteitä, ne löytyvät tiealueen ulkopuolelta ja silloin lähinnä kaivetun röykkiön 51 pohjois- ja ehkä länsipuolelta.

Helsingissä 5.5.1973

Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander

Kaivauksella käytetyt merkinnät:

Tasokartat

Selvä raja

Epämääräinen raja

Tumman maan alue

Hiilialue ja hiililäikkä

Hiili (tai puunpala (syiden kulku-
suunta merkitty)

Palanut luunsiru

Maatunut luunpala

Eläimen hammas

Rautakuonan kappale

Saviastian pala

Savitiivisteeseen kappale tai
palanutta savea

Kvartsi ja piinpala

Löytönumero

Profiilikartat

Turve

Peltomulta

Värjäytynyt maa

Sora

Hiekka

Savi

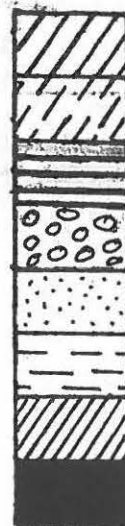
Hiilensekainen maa

Noki

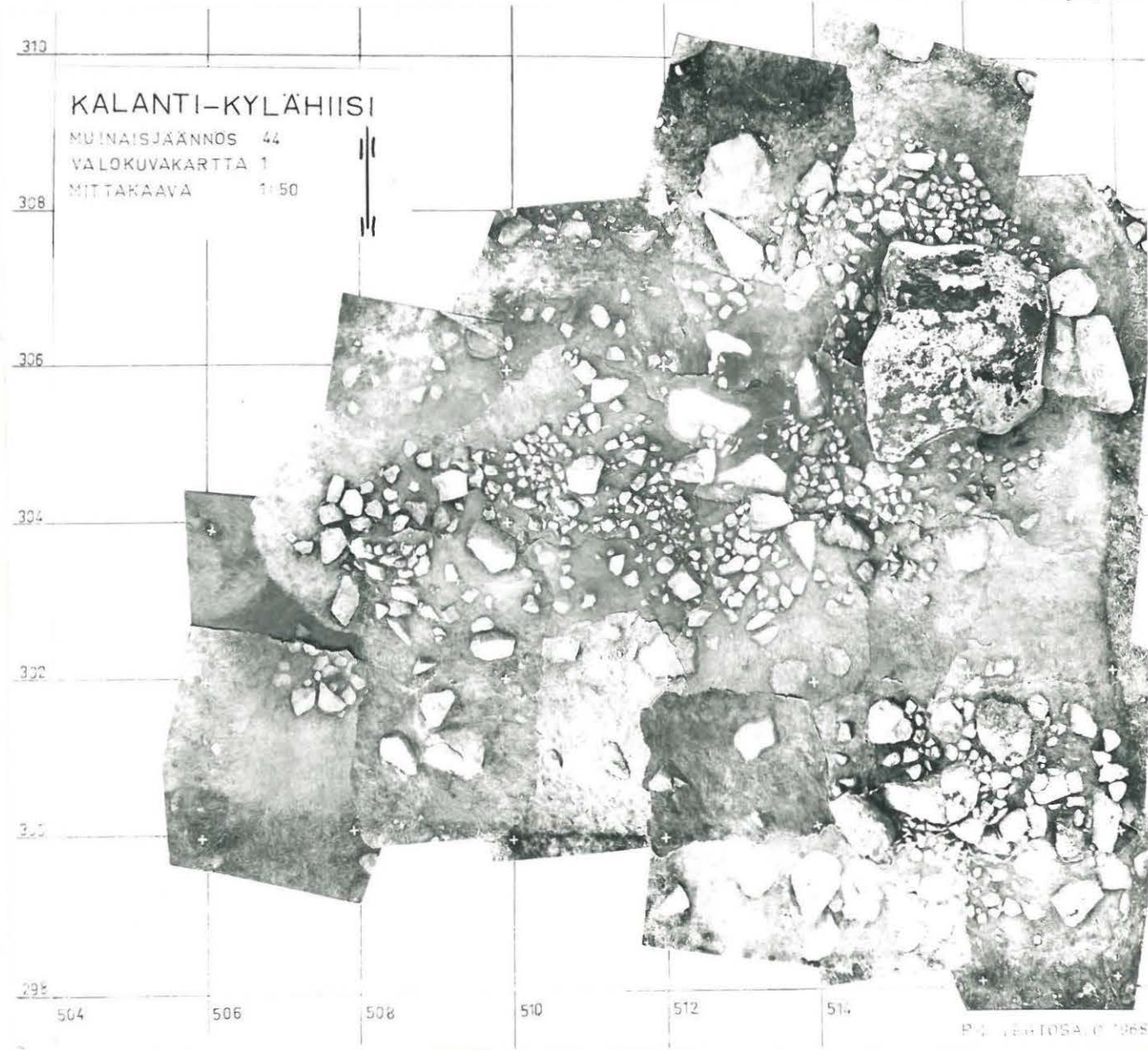
⊙ = löytönumero

p. = pohja, vaakitusluku kulttuurimaan
ja raajan maan rajalta

K. = kuoppa

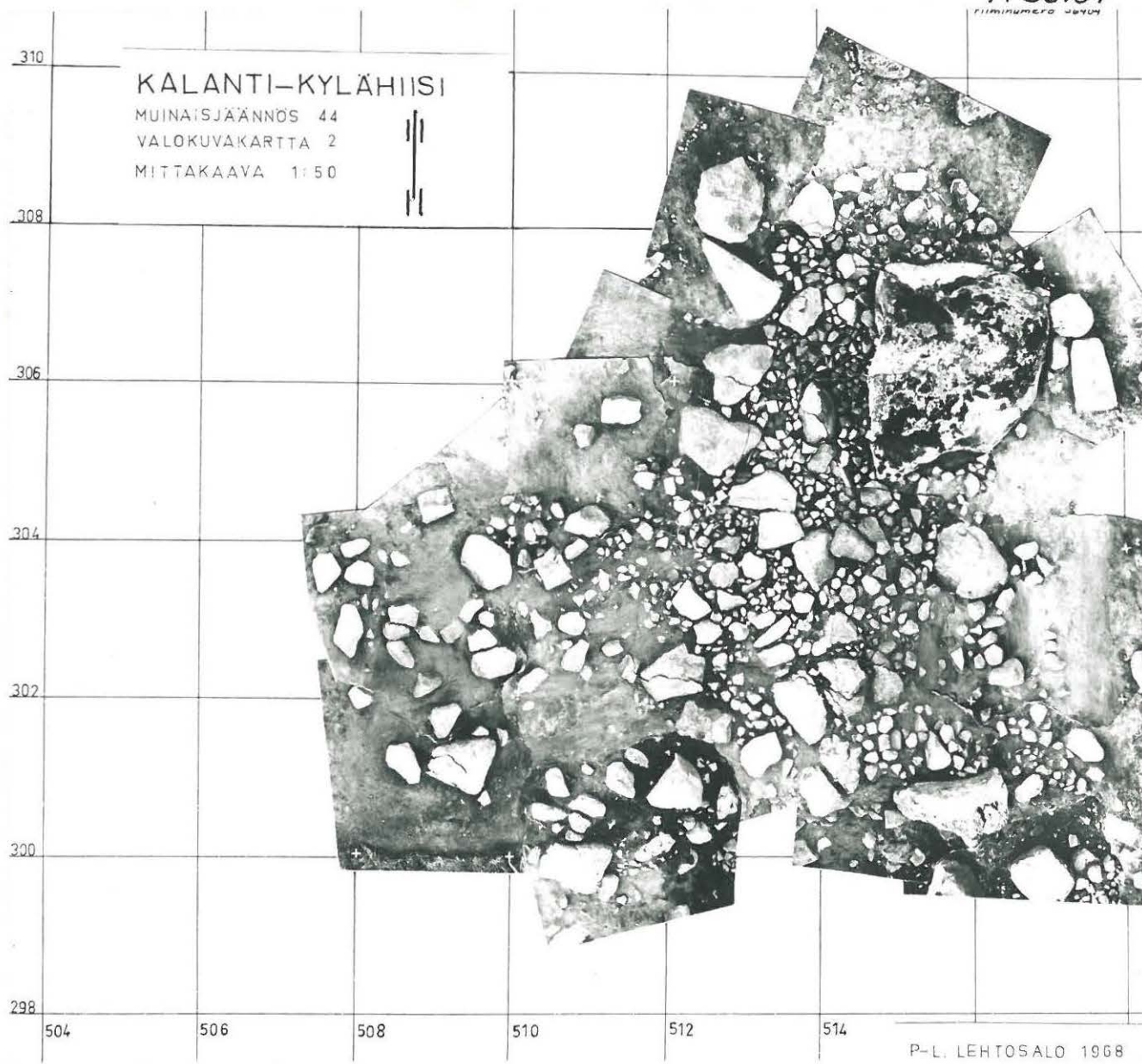

F. 36403

*Jälkikuvaus valokuvakar-
 tasta, P.L. Lehtosalo-Hilander 1973*

F. 36404
FILMINUMERO 36404

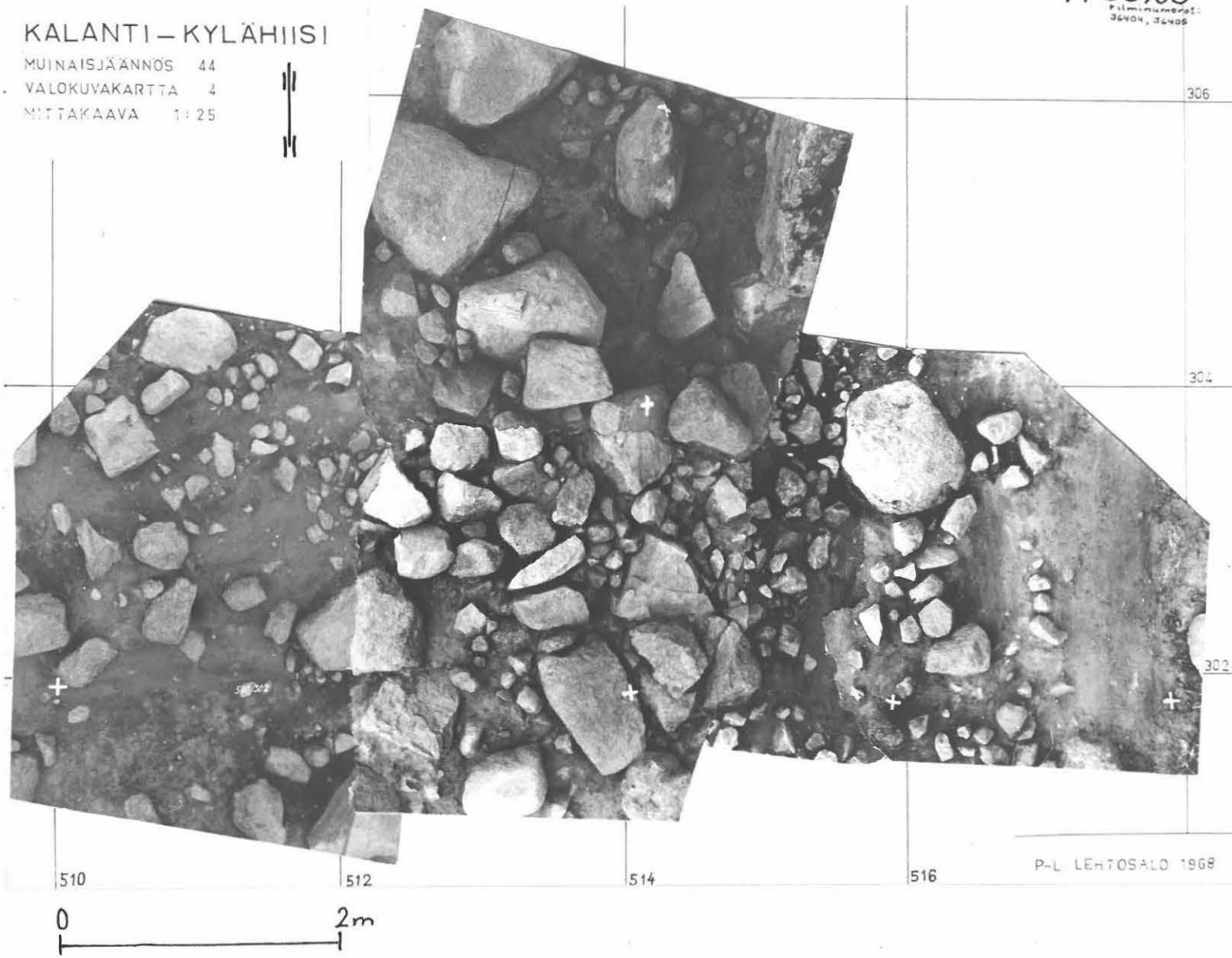
*Jälkikuvaus valokuvakar-
tasta, P.L. Lehtosalo-Hilander 1972*

KALANTI - KYLÄHIISI

MUINAISJÄÄNNÖS 44
VALOKUVAKARTTA 4
MITTAKAAVA 1:25

F. 36405
Filminumero:
36404, 36405

*Jätkökuvauksen valokuva -
kartasta, P.-L. Lehtosalo - Hiander 1973*

F. 36405

Filminumero 36405

KALANTI-KYLÄHIISI

MUINAISJAANNOS 44

VALOKUVAKARTTA 3

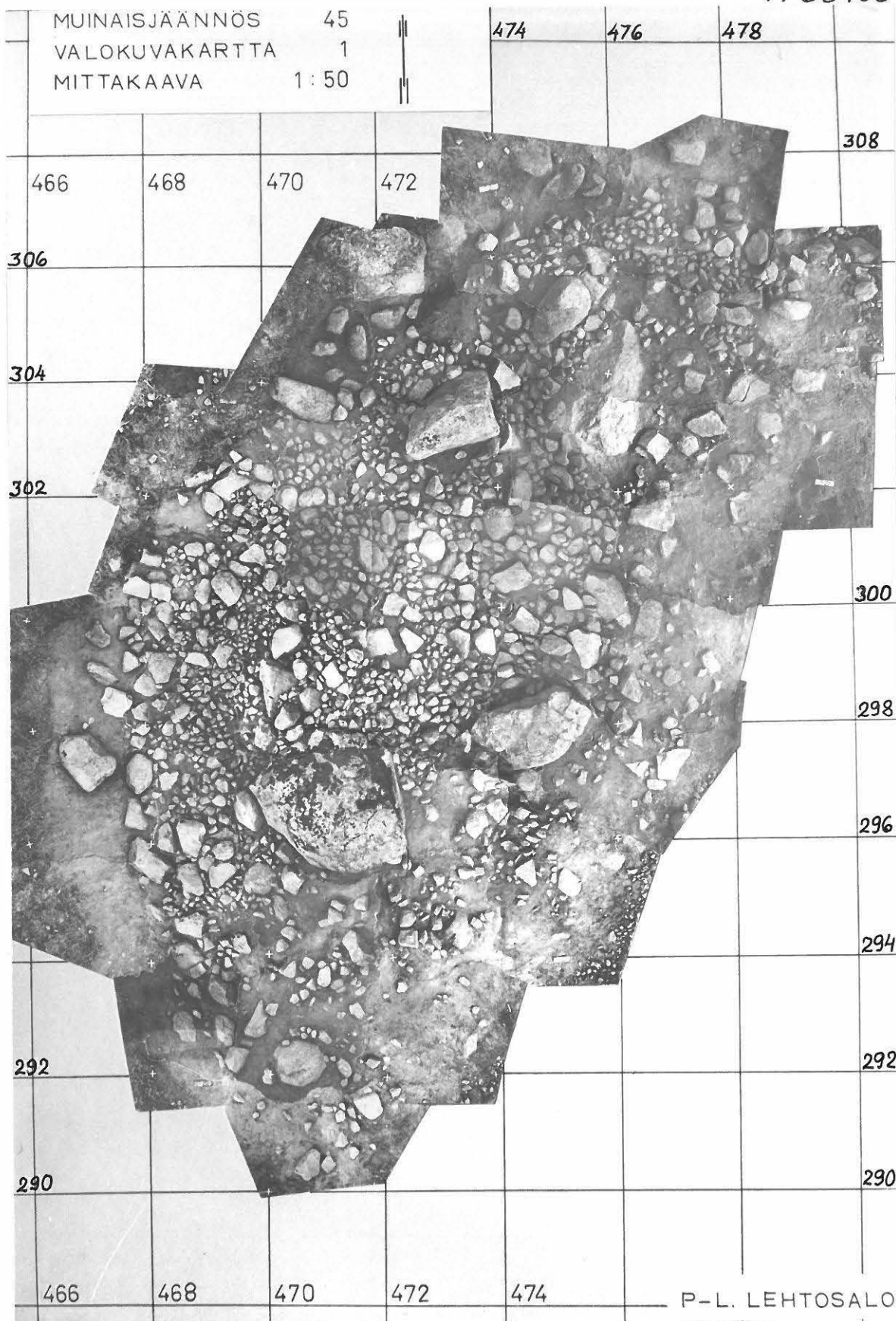
MITTAKÄÄVA 1:25

P. LEHTOSALO 1968

Jälkikuvaus valokuvakartasta, P.L. Lehtosalo-Hilander 1973.

F. 36406

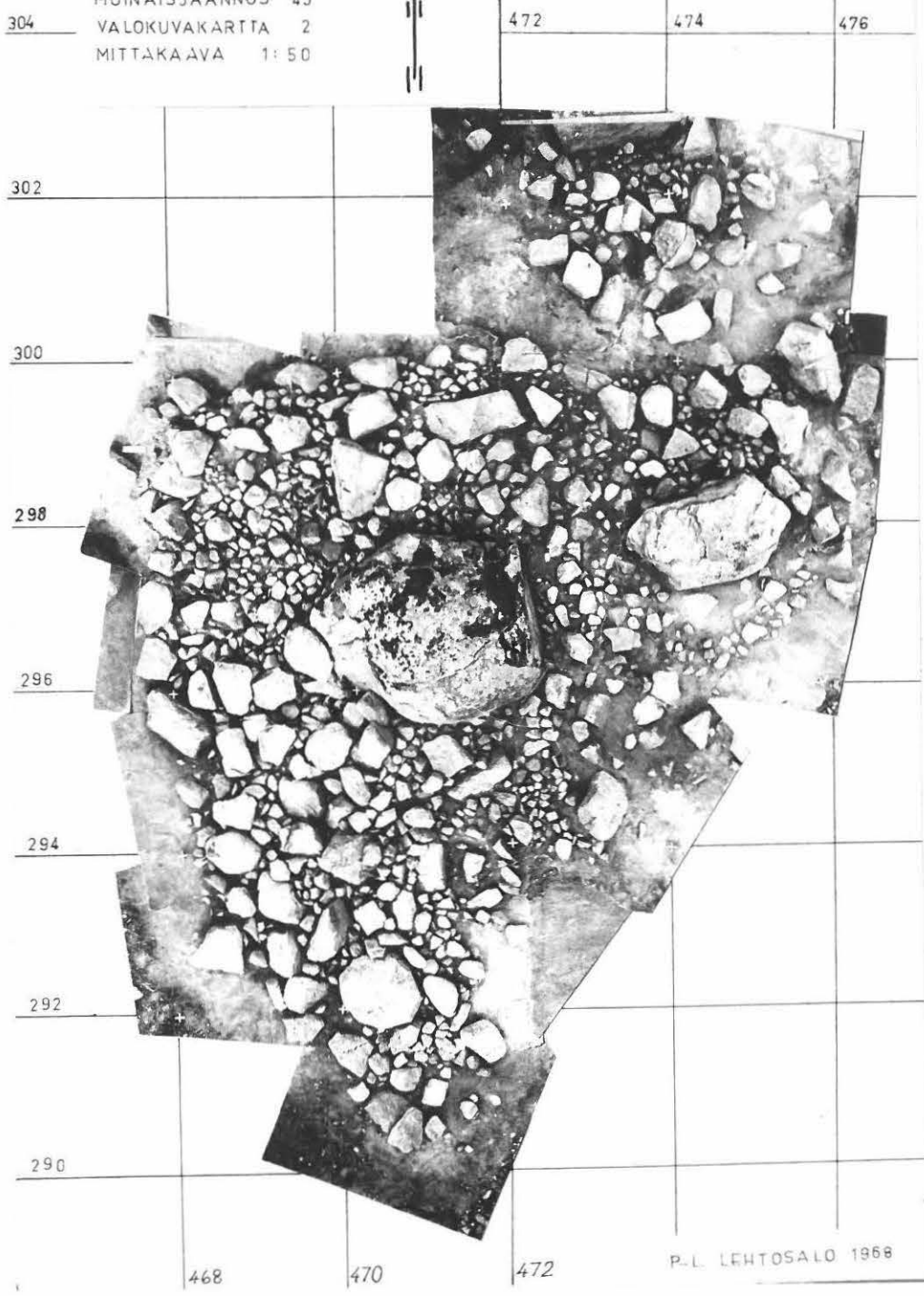

F. 36407

Filminumero 36407

KALANTI - KYLÄHIISI

MUINAISJÄÄNNÖS 45
VALOKUVAKARTTA 2
MITTAKAAVA 1:50

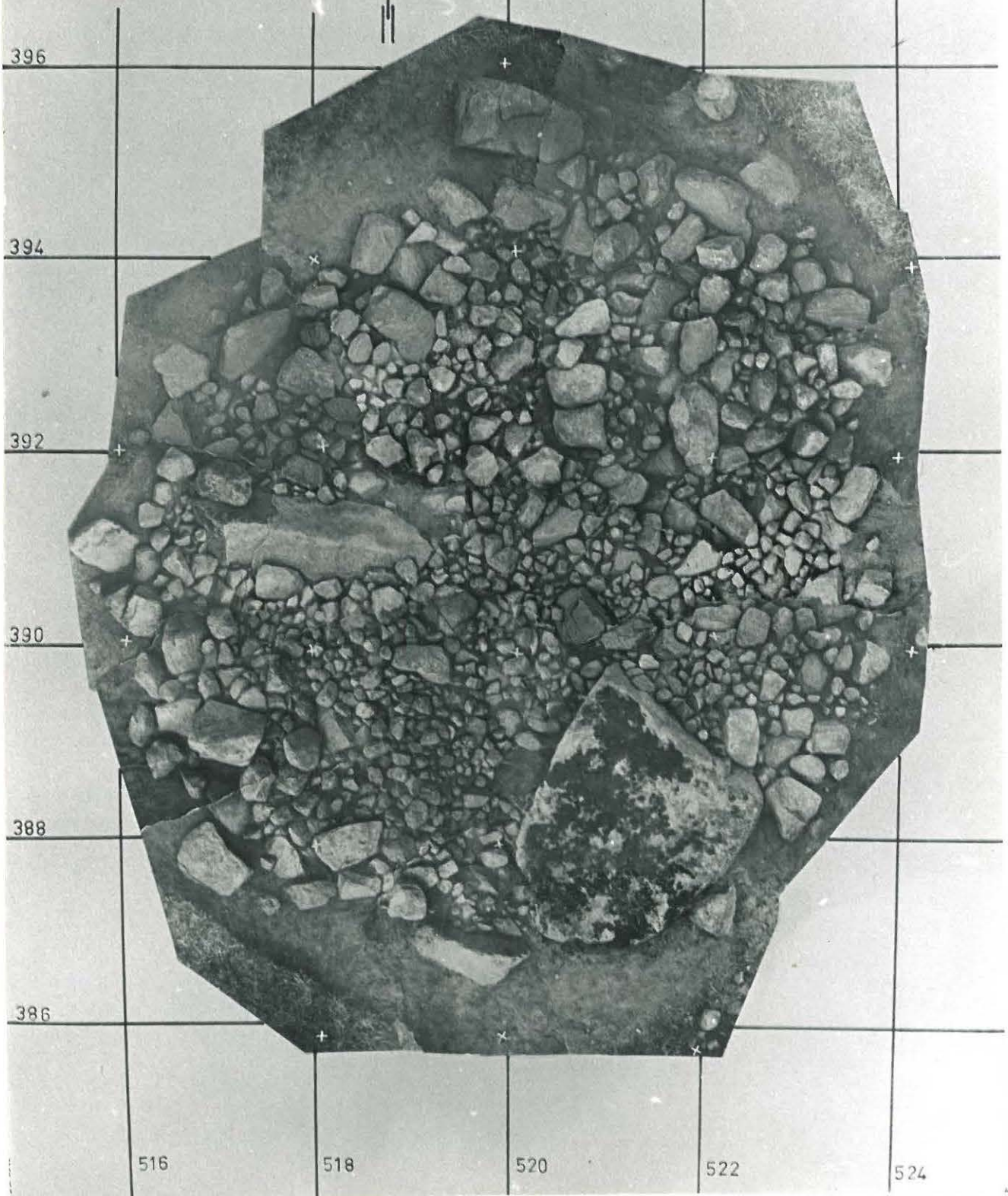

0 2m

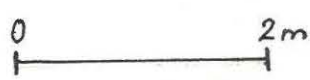
P.-L. LEHTOSALO 1968

KALANTI - KYLÄHIISI

MUINAISJÄÄNNÖS 45 A
VALOKUVAKARTTA 1
MITTAKAAVA 1:50

P.L. Lehtosalo 1968.

*Jälkikuvaus valokuvakar-
tasta. Lauri Pihlakallio 1971.*

F. 36409

KALANTI-KYLÄHIISI

MUINAISJÄÄNNÖS 45 A |||
 VALOKUVAKARTTA 2 |||
 MITTAKAAVA 1:50 |||

P.L. Lehtosalo 1968,

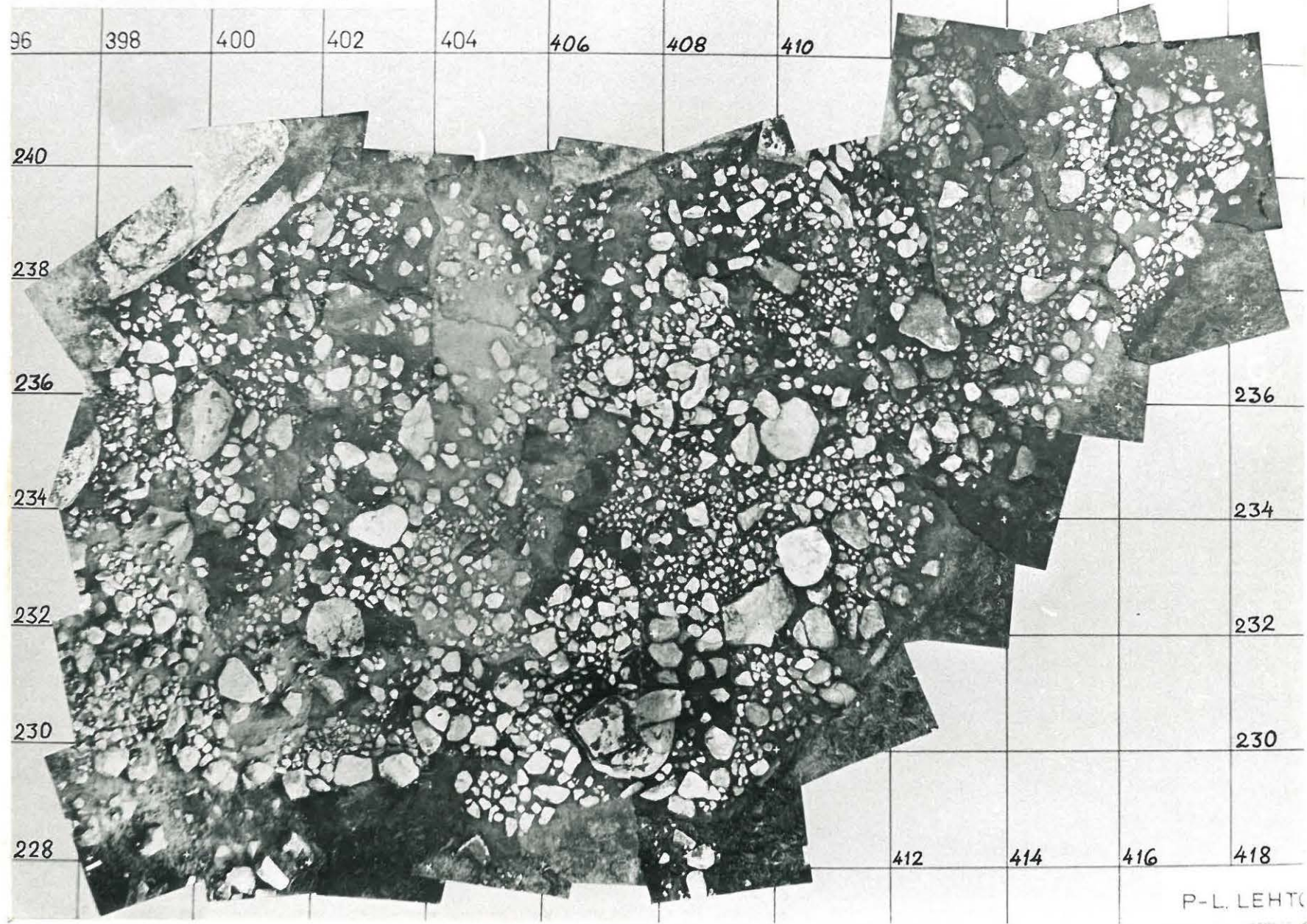
Jälkikuvaus valokuva-
kartasta, Lauri Pohiakallio 1971

Kalanti - Kylläniemi
P.L. Lehtosalo 1968-69
Mj: 47, valokuvakartta 1.

F. 36410

0
2m

0 2m

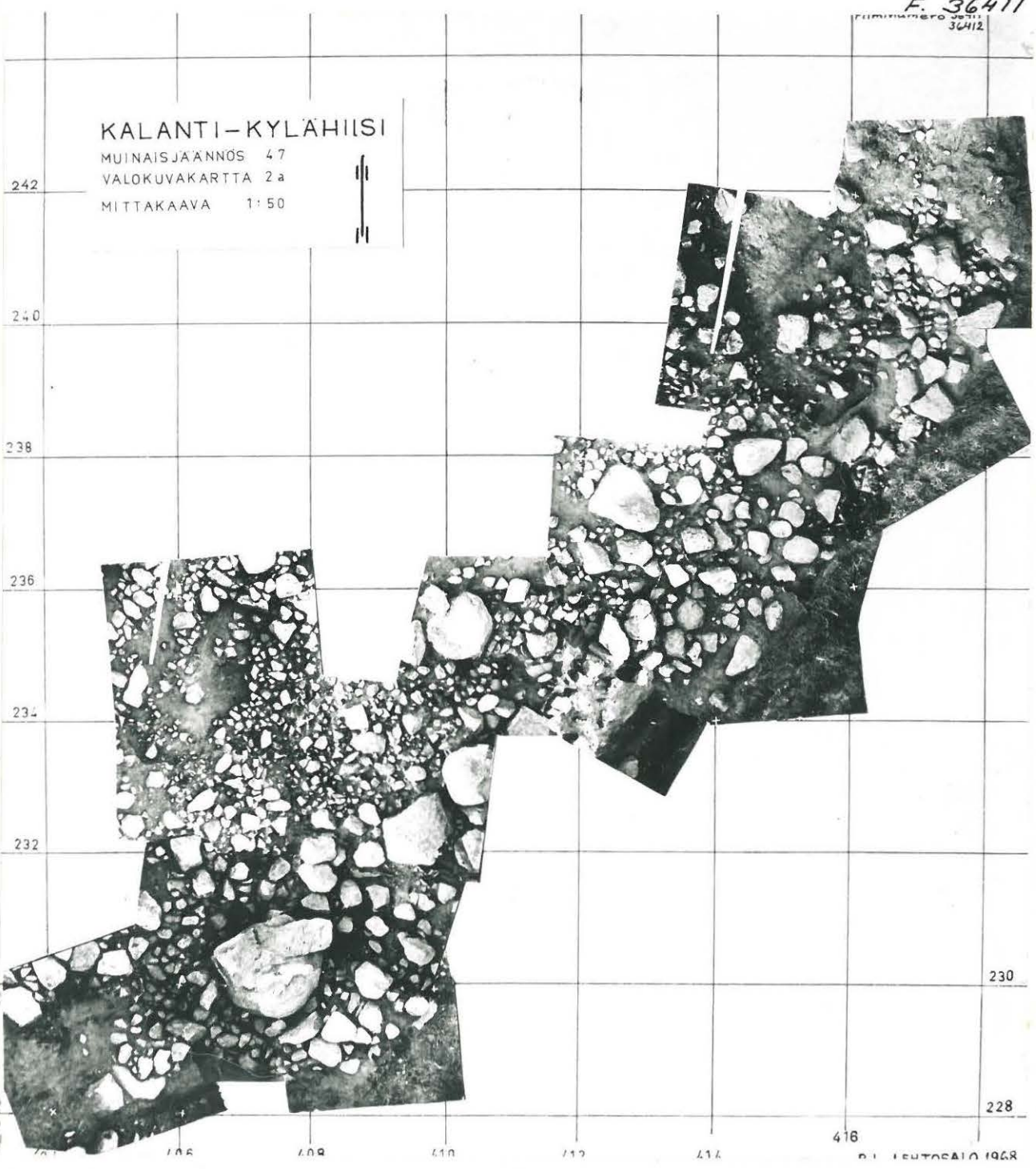
P-L. LEHTO

Jalkikivans valokuvakar-
tasta, P.L. Lehtosalo-Hlander 1973.

F. 36411
Pinninumero 36412

KALANTI-KYLÄHIISI

MUINAISJÄÄNNÖS 47
VALOKUVAKARTTA 2 a
MITTAKAAVA 1:50

0 2m

P. LEHTOSALO 1968

*Jälkikuvaus valokuvakar-
tasta, P.L. Lehtosalo-Hilander 1973.*

KALANTI-KYLÄHIISI

MUINAISJÄÄNNÖS 47

VALOKUVAKARTTA 2b

MITTAKAAVA 1:50

406 408 410 412 414 416

398 400 402 404

252

250

248

246

244

242

240

238

236

234

232

230

228

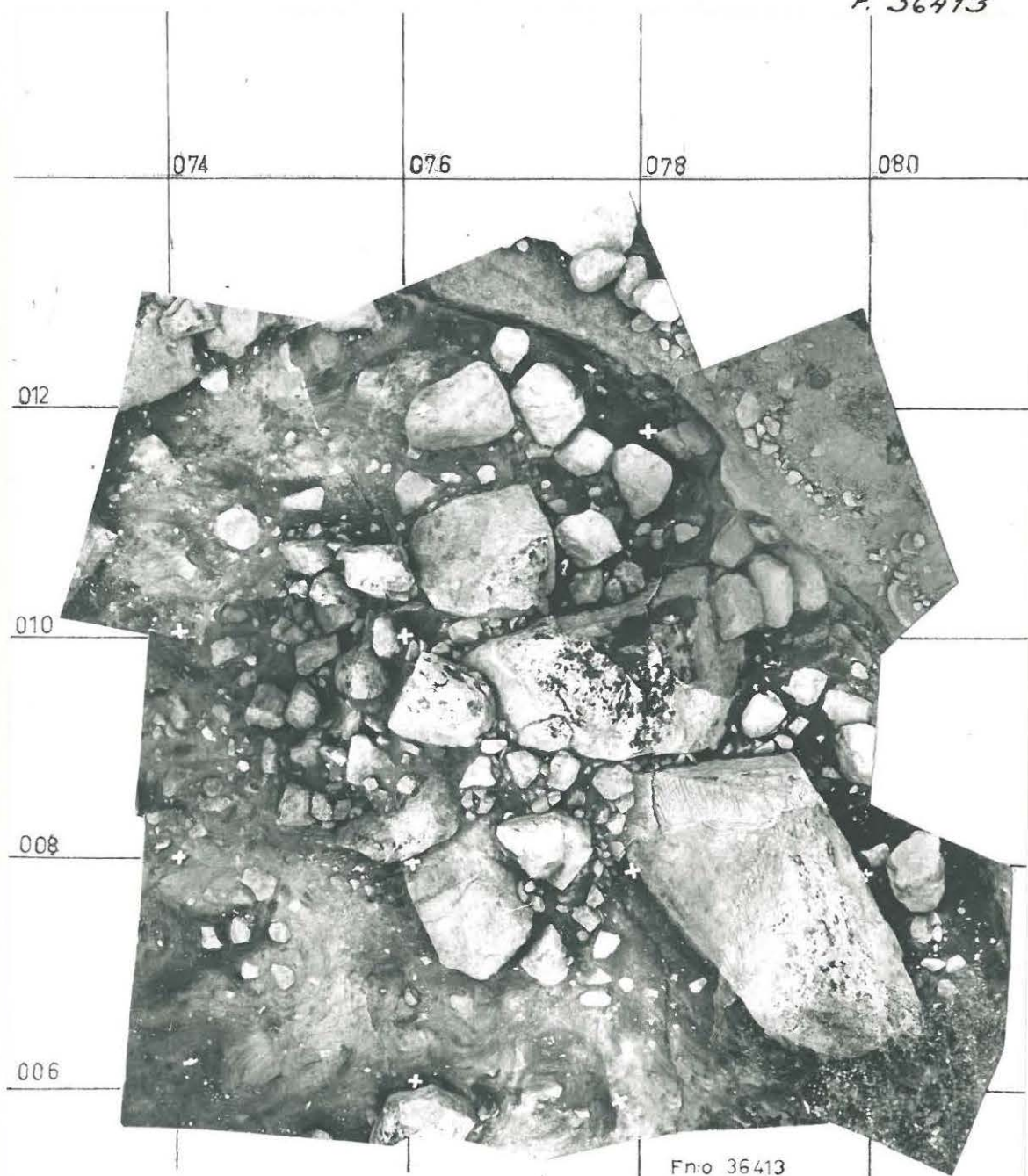
398 400 402 404 406 408 410

P.-L. LEHTOSALO 1968-69

*Jälkikuvaus valokuvakar.
tote. Lempi Oksanen 1971*

F. 36413

KALANTI-KYLÄHIISI

MUINAISJÄÄNNÖS 51

VALOKUVAKARTTA

MITTAKAAVA 1:50

Fno 36413

P-L LEHTOSALO 1969.

*Jälkikuvaus valokuvakar-
tasta, P.L. Lehtosalo-Hilander 1973.*

KALANTI - Kylähiisi

F. 36220

F. 36221

F. 36222

F. 36223

1. Panoraama Kylähiiden kalmistosta. Muinaisjäännökset nuolien osoittamissa kohdissa. Kuvattu etelästä päin.

F. 36224

F. 36225

F. 36226

F. 36227

F. 36228

2. Panoraama Kylähiiden kalmistosta. Kuvattu lähinnä eteläkaakosta.

3. Raunio 44 ennen kaivausta länsi-lounaasta. Taustalla Klupumäki.
F. 36231

5. Sama kuin edellä samasta suunnasta.
F. 36233

7. Raunio 44 kuvattuna miltei etelästä ennen kaivauksia.

4. Raunio 44 ennen kaivausta kuvattuna pohjoisesta käsin.
F. 36232

6. Rauniot 44 ja 45 kuvattuina itäkoillisesta Klupumäeltä käsin.
F. 36234

8. Raunio 44:n päälle kerättyjä peltoiviä etelästä.

9. Raunio 44 kiveys paljastettuna. Etualalla latomus 44a. Kuva on otettu eteläkaakosta.

10. Kiveys ison kiven ympärillä rauniossa 44, kuvattu pohjoisesta.

KALANTI - Kylähiisi

F. 36240

11. Latomuksen 44a länsipäää kuvattuna kaakosta.

F. 36241

12. Latomus 44a kuvattuna etelästä.

F. 36242

13. Mj. 44:n keskustaa kuvattuna eteläkaakosta.

F. 36243

14. Kivilatomusta ruuduissa 512-514/300-302, kuvattu pohjoiskoillisesta, ison kiven päältä.

KALANTI-Kylähiisi

15. Latomuksen 44a profiili kuvattuna miltei suoraan etelästä.

KALANTI - Kylähiisi F. 36244

F. 36245

F. 36246

16. Latomuksen 44a profiili kuvattuna etelästä.

F. 36248

F. 36247

17. Latomuksen 44a profiilin keskusta etelästä.

F. 36249

18. Latomus 44a. Keskustan pystykivi esiinkaivettuna, kuvattu etelälounaasta.

KALANTI

Kylähiisi

F. 36250

19. Mj. 44, ruumishauta ruuduissa
514-516/302 kuvattuna pohjoisesta
ison kiven päältä.

F. 36251

20. Mj. 44, ruumishaudan kuva maassa kuvattuna idästä päin.

F. 36252

F. 36253

21. Mj. 45A kaivauksen alussa kuvattuna kaakosta.

22. Sama kuin edellä miltei suoraan etelästä.

F. 36254

F. 36255

23. Sama kuin edellä lounaasta.

24. Sama kuin edellä länsiluoteesta.

F. 36256

F. 36257

25. Sama kuin edellä senjälkeen kun irralliset kivet pinnalta oli poistettu.

26. Sama kuin edellä pohjoisesta.

27. Mj. 45A kuvattuna kaivauksen alussa koillisesta käsin.

F. 36260

29. Pientä irttonaista kiveystä suurimman kiven luoteispuolella, lounaasta.

F. 36262

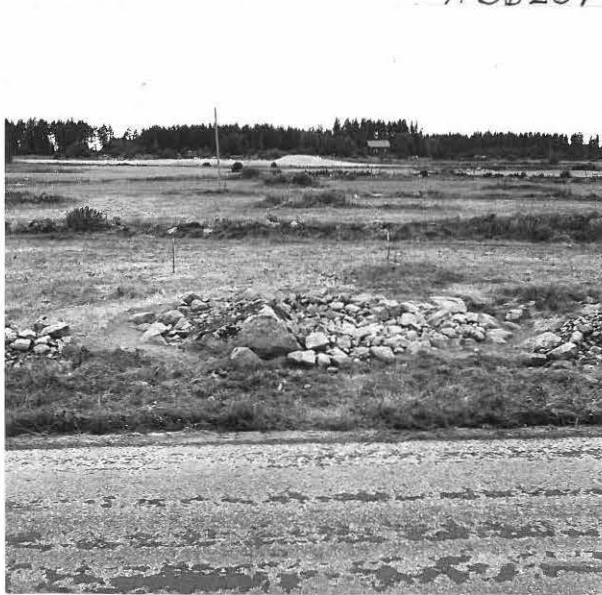

31. Sama kuin edellä lännestä.

28. Kiveystä raunion 45A pinnalla kuvattuna idästä päin.

F. 36261

30. Paljastettu rökkiökiveys kuvattuna kaakosta.

F. 36263

32. Sama kuin edellä pohjoisesta.

33. Paljastettu röykkiö 45A kuvattuna lännestä.

F. 36264

34. Mustaa maata ja murentuneita kiviä ison kiven luoteispuolella röykkiön pohjatasossa, kuvattu lounaasta.

F. 36265

35. Samaa paikkaa kuin edellä kuvattuna ylhäältä ison kiven päältä.

KALANTI - Kylähiisi

F. 36266

36. Mj. 45 ennen kaivausta kuvattuna luoteesta.

KALANTI - Kylähiisi

F. 36267

37. Mj. 45 ennen kaivausta kuvattuna kaakosta.

F. 36268

38. Sama kuin edellä lounaasta.

F. 36269

39. Mj. 45, ensimmäinen kivikerros kuvattuna koillisesta.

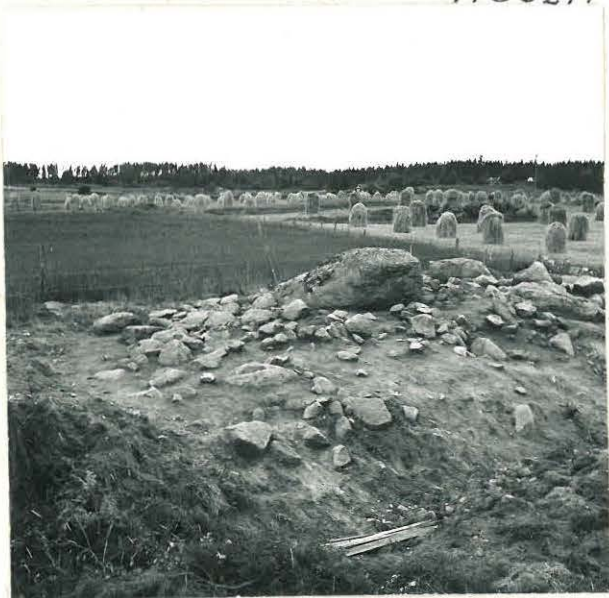
F. 36271

F. 36270

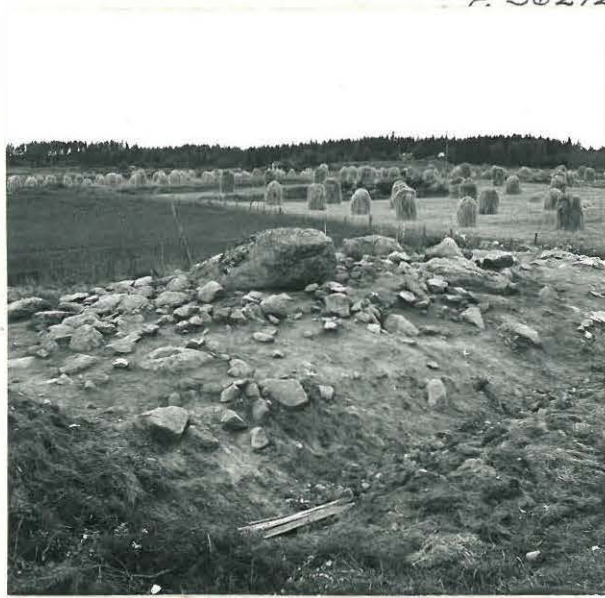
40. Sama kuin edellä kuvattuna itäkoillisesta.

F. 36272

41. Sama kuin edellä kuvattuna etelästä.

F. 36273

42. Sama kuin edellä.

F. 36274

43. Sama kuin edellä lännestä.

KALANTI - Kylähiisi

44. Mj. 45, röykkiö senjälkeen kun ensimmäisen kerroksen pienet kivet oli noukittu pois, kuvattu lännestä. Etualalla latomus a, taustalla vasemmalla latomus b.

45. Kiveystä latomus a:n luoteiskulmalla, kuvattu lännestä.

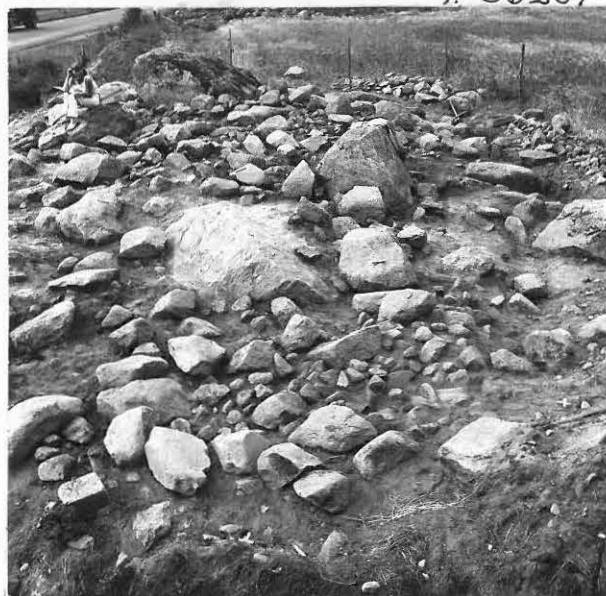
46. Suuri kivi latomus a:n keskellä kuvattuna lännestä.

F. 36279

47. Raunio 45 pohjoisosaa kuvattuna etelälounaasta.

F. 36281

49. Raunio 45 kuvattuna koillisesta.

F. 36280

48. Raunio 45 kuvattuna koillisesta.

F. 36282

50. Raunio 45 luoteissivua kuvattuna koillisesta.

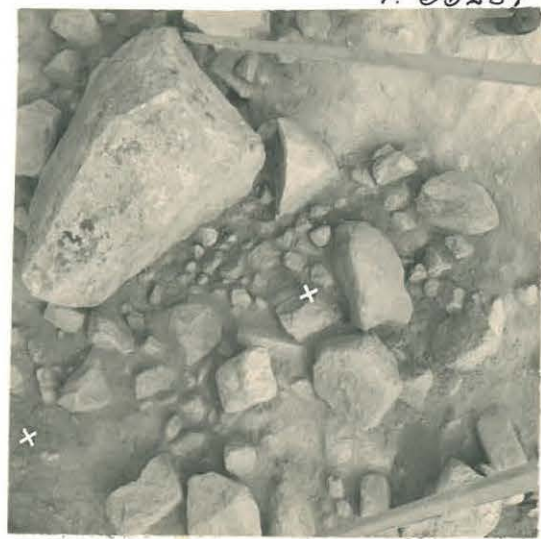
F. 36283

51. Latomus b rauniossa 45, kuvattu idästä.

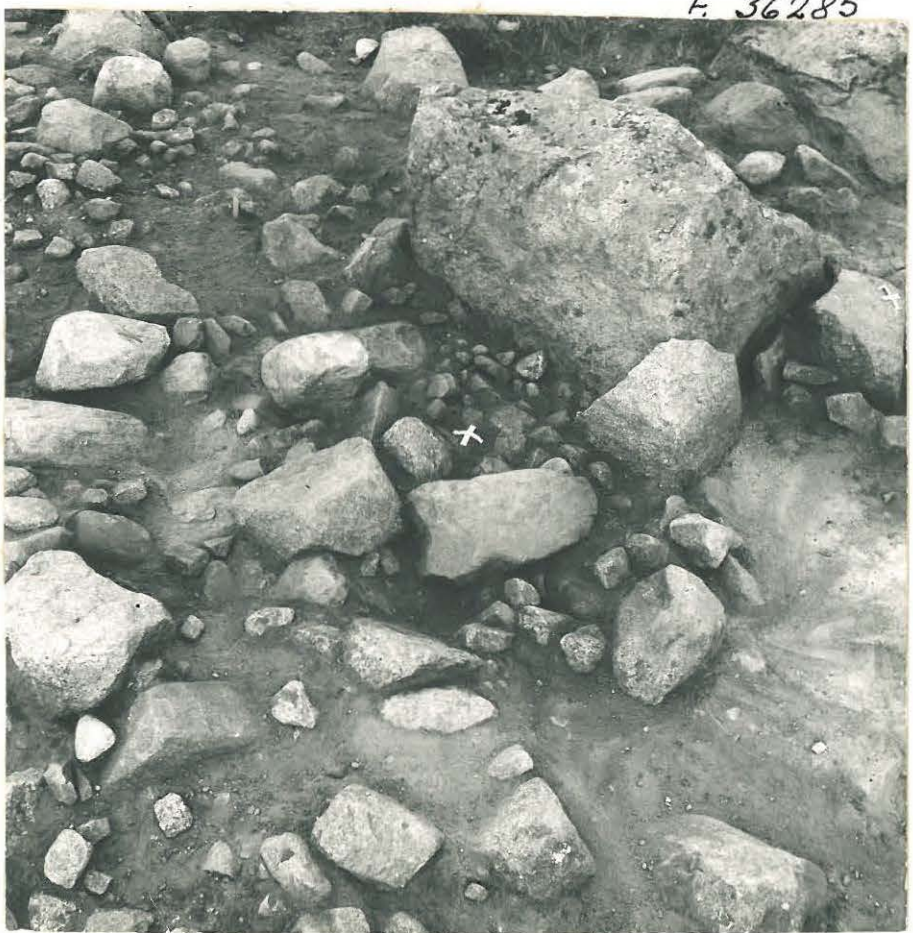
KALANTI - Kylähiisi

F. 36284

52. Latomus b rauniossa
45 kuvattuna ylhäältä päin.

F. 36285

53. Latomus b rauniossa 45 kuvattuna idästä.

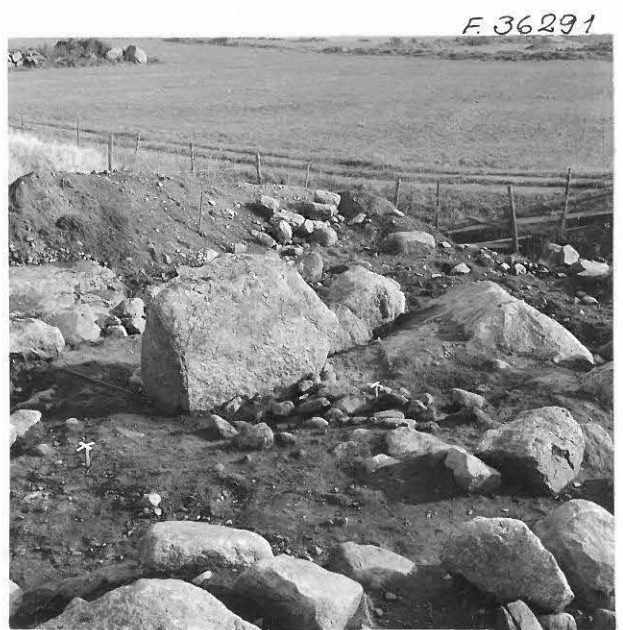
KALANTI -
Kylähiisi

54. Raunio 45, latomus b:n toinen kivikerros kuvattuna ylhäältä

55. Latomus b:n toinen kivikerros kuvattuna koillisesta.

56. Raunio 45, latomus b:n toinen kivikerros lounaasta.

57. Raunio 47 kuvattuna lounaasta maantieltä.
F. 36294

58. "Liesi" muinaisjäänös 47:n kaakkoisrinteessä lännestä.
F. 36295

59. Mj. 47, penger linjan 414 vaiheilla kuvattuna kaakosta.

60. Mj. 47, penger linjalla 230 F. 36296 kuvattuna lännestä.

61. Mj. 47, kaivetun alueen keskustaa kuvattuna kaakosta.

KALANTI - Kylähiisi

62. Mj. 47, kaivetun alueen ensimmäistä
kivikerrosta kuvattuna mäen huipulta.

KALANTI - Kylähiisi, mj. 47

Negatiivit:
 36302-36305 (ylempi)
 36346-36348 (alempi)

63-64. Muinaisjään-
 nös 47. Ylemmässä
 kuvassa kiveyksen
 ensimmäinen ker-
 ros kuvattuna tiel-
 tä. Alemmassa toi-
 nen kerros samas-
 ta suunnasta (lou-
 naasta).

KALANTI - Kylähiisi

F. 36306

65. Mj. 47, kiveyksen ensimmäistä kerrosta kuvattuna lounaasta päin.

F. 36307

66. Hiililäikkä ruudussa 408/230 kuvattuna etelästä.

F. 36308

67. Hiililäikkä ruudussa 410/234 kuvattuna luoteesta.

68. Mj. 47 kuvattuna keväällä 1969 miltei etelästä. Koko kaivausalue puhdistettu.
F. 36310

F. 36311

69. Ojanreunan tutkimus käynnissä mj. 47:n lounaispuolella, kuvattu etelä-lounaasta. F. 36312

70. Ojanreuna kuvattuna kaakosta. Taustalla mj. 48. F. 36313

71. Ojanreunassa ollut kivilatomuksen kulma, kuvattu kaakosta.

72. Mj. 47, kivistä kaivausalueen eteläreunalla etelästä. F. 36314

KALANTI - Kylähiisi, mji. 47.
F. 36314

73. Penger kaivausalueen itä-
sivulla kuvattuna etelästä.
F. 36316

75. Sama kuin edellisissä myöhemmäs-
sä kaivausvaiheessa, kuvattu etelästä.

F.36318

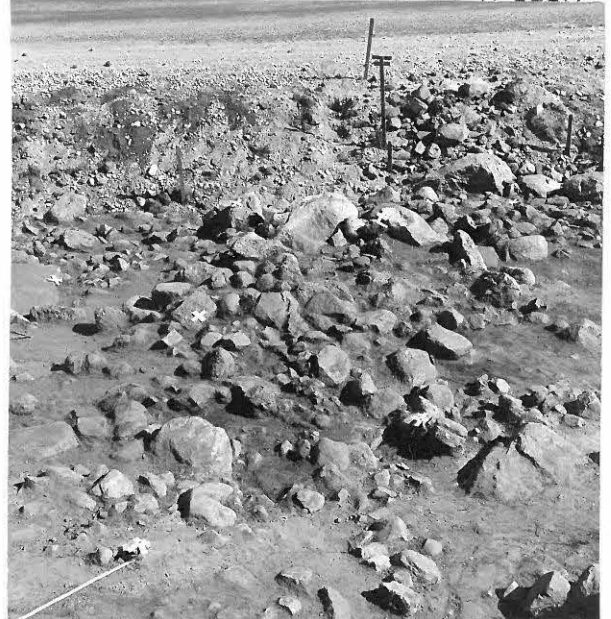

77. "Liesi" kuvattuna lounaasta.

F. 36315

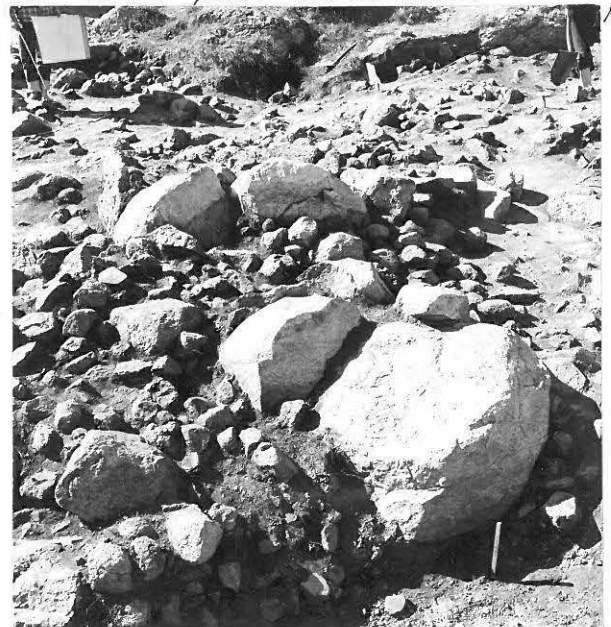

74. Penger kaivetun alueen itä-
sivulla kuvattuna itäkoillisesta
F. 36317

76. Kaivausalueen keskiosaa, mm. "Liesi"
luoteesta päin kuvattuna.

F.36319

78. "Liesi" kuvattuna kaakosta.

79. Penger linjan 414 kohdalla kuvattuna eteläkaakosta.

F. 36322

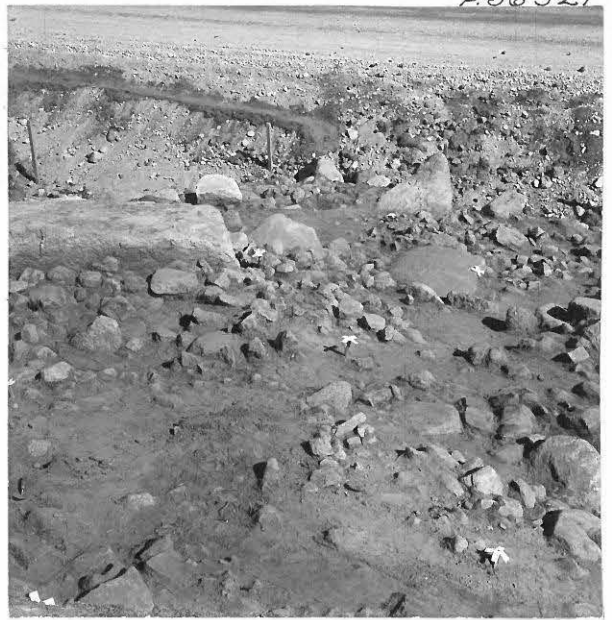

81. Pohjatasoa kaivausalueen keskustan pohjoisosaassa, huom. erityisesti kivet ojan kohdalla, kuvattu länsiluoteesta.

F. 36324

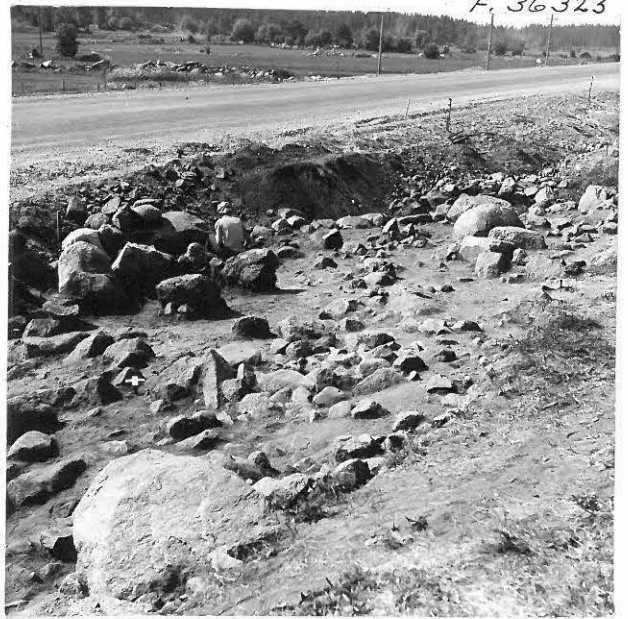

83. Samaa aluetta kuin edellisessä enemmän koillisesta.

80. Samaa aluetta kuin edellisessä kuvassa lännestä kuvattuna.

F. 36323

82. Aluetta "lieden" luoteispuolella kuvattuna pohjoisesta. Etualalla kivinen kulmaus.

F. 36325

84. Samaa aluetta kuin edellisessä myöhemmässä vaiheessa, etelästä.

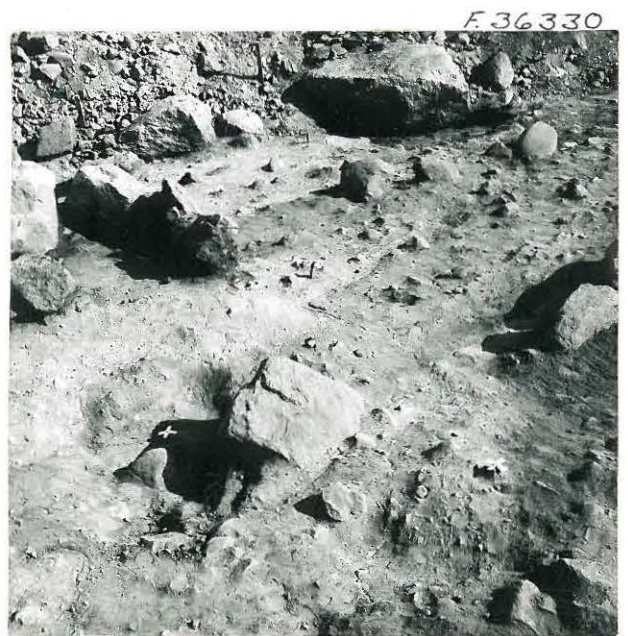
KALANTI-Kylähiisi, mj. 47

85. Kaivausalue pohjatasossa, ojien kohdat kaivamatta, kuvattu pohjoisesta.

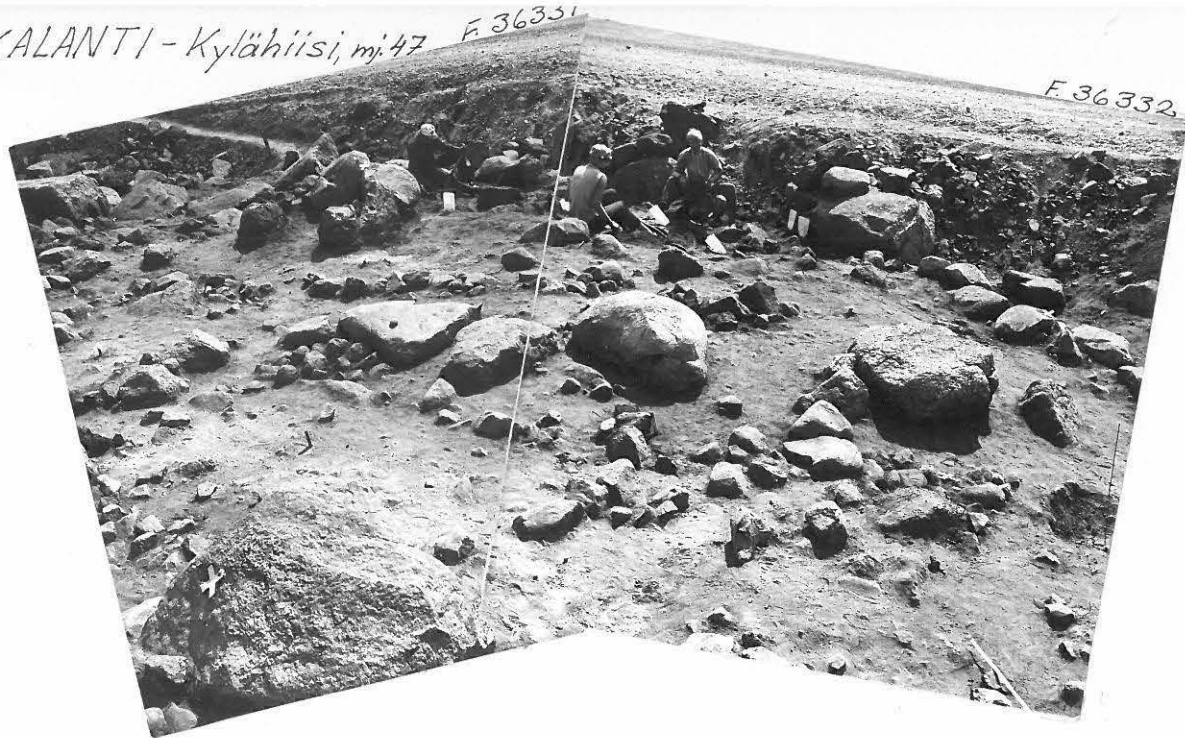

86. Sama kuin edellä samasta suunnasta mutta alemmaa kuvattuna.

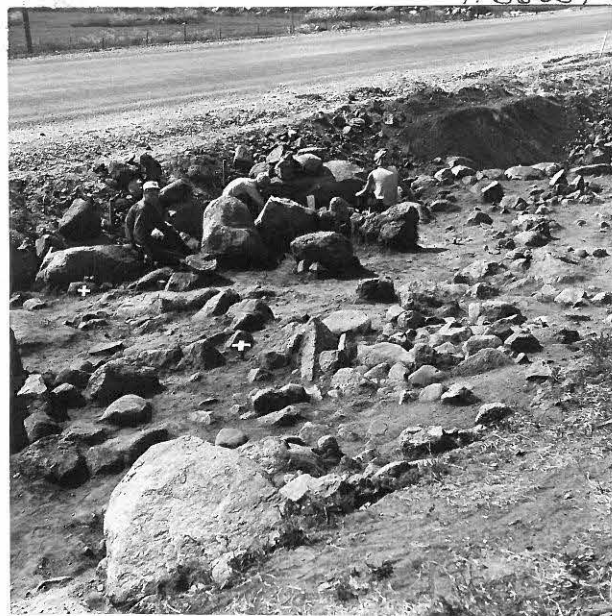
87. Pohjatasoa "lieden" länsipuolella. Ojat näkyvät tummempina juovina. Kuvattu luoteesta.

KALANTI - Kylähiisi, m. 47 F 36331

88. Kaivausalueen keskustaa lännestä kuvattuna.
Kivirivit ojien kohdalla.

F 36334

F. 36333

90. Kaivausalueetta pohjatasossa,
ojissa kiviä, etualalla pyöreähkö
kivilatomus ruuduissa 406/239-240.

89. Kivilatomus ruuduissa 406/
239-240, kuvattu ylhäältä päin.

91. Hiiltyneet paalut ruuduissa
404/235-236, kuvattu lounaasta.
F. 36337

93. Paalu 3 idästä päin.

F. 36339

95. Nokiläikät ruuduissa 407-408/232
(miot 15-18) etelästä kuvattuina.

F. 36336

92. Samat hiiltyneet paalut (miot
2-4) kuvattuina idästä päin.
F. 36338

94. Paalu 3 vielä hieman lähem-
pää idästä päin.

F. 36340

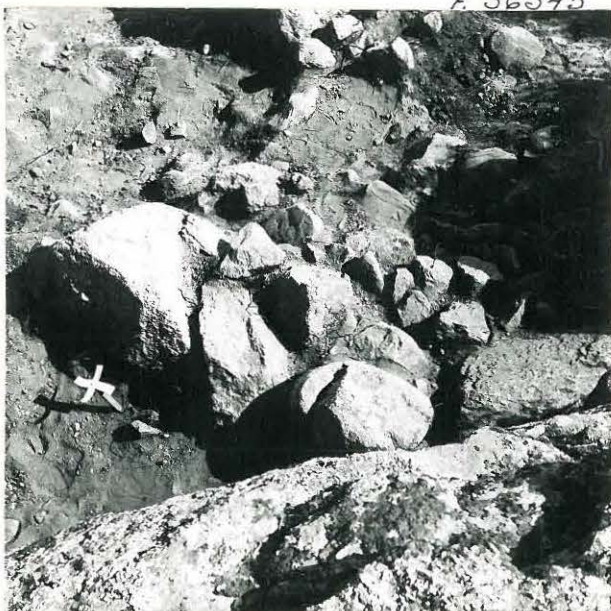
96. Samat sekä 19 luoteesta.

97. Läikät ruuduissa 398-400/
231-235 (kuopat 1 ja 2) lounaasta.
F. 36343

99. Eläimen leukaluu paalun
406/238 vierestä, taustalla hii-
lijälki 23, kuvattu
itäkaakosta.

101. Kiveystä ruudussa 398/236
(jätettiin paikoilleen) luoteesta.

98. Kuoppa 1 koillisesta.

100. Kiveystä kuopassa 6, kuvattu
luoteesta.
F. 36345

Kalanti-Kylähiisi, mj. 47

Negatiivit: 36297-36301

102. Mj. 47, kiveyksen ensimmäistä kerrosta kuvattuna luoteesta mäen huipulta.

KALANTI-Kylähiisi, mj. 47

103. Mj. 47:n karvaisaluetta luoteesta, mäen huipulta kuvattuna. Pohjataso, ojat näkyvissä tummempina läikkinä.

103. Valokuva pano-raamakuvasta. Alkuperäisessä kuvassa ovat läikät selvemmät.

KALANTI - Kylähiisi, mj. 47

F. 36412 A

104. Tornikuva kiveyksestä ruuduissa 408-410/238.

F. 36412 A

105. Tornikuva "liedestä".

106. Tornikuva "liedestä" ympäristöineen.

KALANTI - Kylähiisi, mj. 47.

F. 36354

107. Kaivausaluetta muinaisjäätännös 47:n
 kohdalla kuvattuna luoteesta mäen huipul-
 ta (päällimmäinen kivikerros poistettu).

P.L. Lehtosalo-Hilander 1969

KALANTI -
Kylähiisi

F. 36363

XXVIII

108. Kiveystä mj. 46:n kohdalla
kaivetulla alueella.
F. 36364

109. Tien vasemmalla puolella
mj. 51, kuvattu lounaasta.
F. 36366

111. Mj. 52 lounaasta.

F. 36365

110. Navetan päädyn ja tien
välissä mj. 51, kuvattu kaakosta.
F. 36367

112. Mj. 52 koillisesta.

1968.
P. I. Lehtasalo-Hilander

KALANTI - Kylähiisi, mji. 51
F. 36368

113. Työt alussa mji. 51:n
kohdalla, kuvattu pohjoisesta.
F. 36370

115. Sama kuin edellä län-
nestä.

F. 36372

117. Mji. 51:n kiveys pal-
jastettuna, kuvattu pohjoisesta.

F. 36369

114. Sama kuin edellä, ku-
vattu lounaasta.

F. 36371

116. Sama kuin edellä.

F. 36373

118. Sama kuin edellä koit-
lisesta.

KALANTI - Kylähiisi, mj. 51

F. 36374

F. 36375

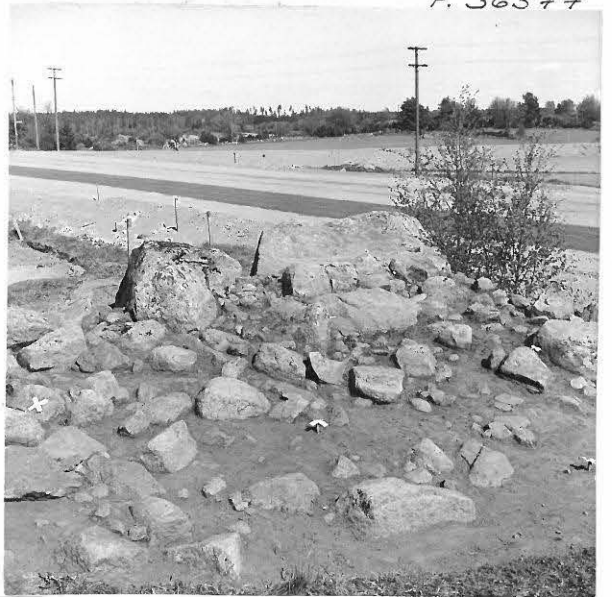
119. Mj. 51:n kiveys paljastettuna, lännestä kuvattuna.

F. 36376

120. Sama kuin edellä louhaasta.

F. 36377

121. Sama kuin edellä lännestä kuvattuna.

F. 36378

F. 36379

F. 36380

F. 36381

122. Sama kuin edellä lännestä.

KALANTI -Kylähiisi, mj. 51

F. 36382

123. Kiveys mj. 51:n lounaispuolella kaivauksen alaisena, kuvattu pohjoisesta.

F. 36383

124. Mj. 51, kun ensimmäinen kivikerros oli poistettu, pohjoisesta.

F. 36384

F. 36385

F. 36386

125. Sama kuin edellä lännestä.

126. Kaivausparakki kesällä
1968.

F. 36389

128. Sama kuin edellä.

F. 36391

130. Kaivausta mj. 47:n kohdalla.

127. Kaivaus käynnissä mj. 44:n
kohdalla.

F. 36390

129. Sama kuin edellä.

F. 36392

131. Samaa kuin edellisessä.